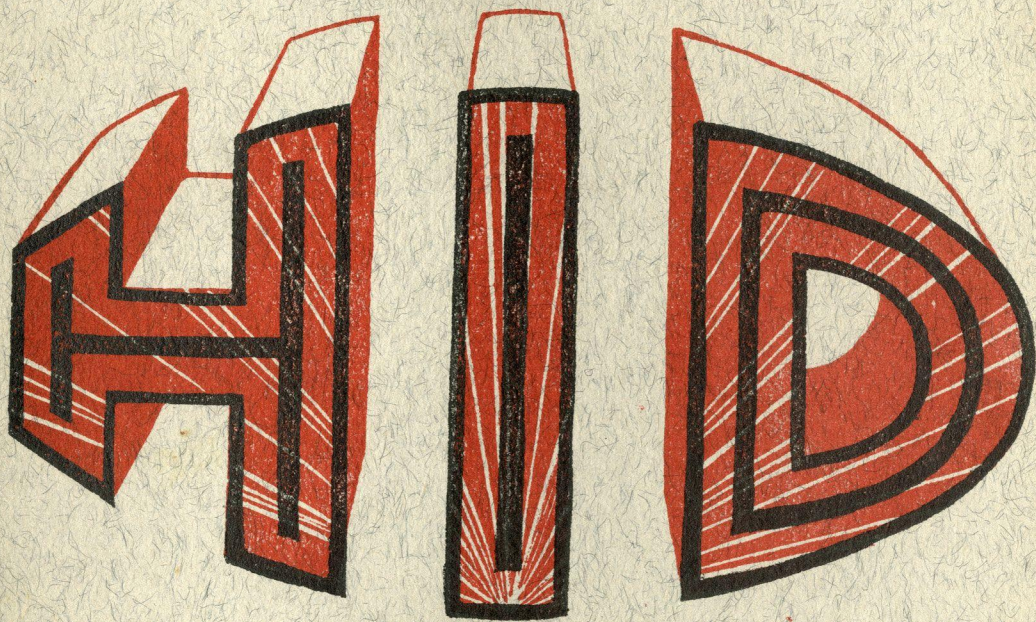

I. ÉVFOLYAM

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVOM

8. SZÁM

SUBOTICA, 1934 DECEMBER HÓ

A „**HÍD**“ a jugoszláviai magyar fiatalok társadalmi és irodalmi folyóirata. — Megjelenik havonként egyszer. — Szerkeszti a szerkesztőbizottság, amelynek tagjai: **Lévay Endre** (Szubotícáról), **Tóth Bagi István** (Noviszádról), **Varnyú Tivadar** (Becs-kerekről), **Kovács Sz. Zoltán** (Beográdból), **Schwarczer Gyula** (Szentáról), **Pál Sándor** (Szomborból) és **Faragó Imre** (Sztáribecsejről).

Magyarországi terjesztő: „**Új Élet**“ nyomda r. t., Baja.

Romániai terjesztő: **Békássy Zoltán** Cluj, (Ref. theológia).

Tartalom:

Galambos János: Munkálkodni kell
Nagy János: Falu: A falu kulturális problémái
Tóth Bagi I.: A közöny, szegénység és zsugoriság szövetsége
Csepella József: Lokálpatriotizmus
Fehér V.: Különböző társadalmi rétegek lokális irodalmunkban
Kara László: Nevelés — Iskoláztatás
Szebenyi Károly: A sexuális morál mai irányzatai
Huszár Sándor: Ady a mai magyar irodalomban
Illés Sándor: Bácska (vers)

Figyelő:

Lévay Endre: Testvéreink ötéves munkája
Koloszy Tibor: Kassák: Munkanélküliek
L. E.: Illés Sándor: Halott mesék
Bogárdi József: A koporsótól a tulipántos ládáig
Személyvények
A „Híd“ hírei

Előfizetési árak:

Jugoszláviában:	Magyarországon:	Romániában:
Egy évre . . . 30 dinár	Egy évre . . . 4 pengő	Egy évre . . . 100 lej
Fél évre . . . 16 „	Fél évre . . . 2 „	Fél évre . . . 50 „
Negyed évre . . . 9 „	Negyed évre . . . 1 „	Negyed évre . . . 25 „

Egyes szám ára 3 dinár.

Munkálkodni kell

A „Híd” köré csoportosuló vajdasági kisebbségi fiatalok az elindulásnál azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy a kisebbségi tömegek közt fenálló társadalmi szakadékokat erejükhöz képest törekednek áthidalni.

A tapogatózó útkeresésnél egyik vagy másik világnézet nehezítette az előrehaladást: ám a sorozatos munkák eredményei meghozták az irányt és dokumentálták: az egyetemes kisebbségi magyar kultúrmozgalom mellett bontott zászlót. A megjelent kritikák, melyek hű képét adták úgy a Vajdasági mint a többi magyar kultúrmozgalomnak, nem szorítkoztak a kicsinyes és felületes bírálgatásra, hanem bámulatos eredményeket és követésre méltó példákat mutattak fel okulásul közönyös kisebbségi fiataljainknak. Ahoz pedig, hogy egy kultúrtényező megtalálhassa a követendő „jobb” utat, becsületes és szívós tanulás, olvasás szükséges, ahol az olvasó az eszmék és elvek mélyéig hatol és fölszívja azt, ami az általános haladást és közérdeket szolgálja.

Ingoványos és tövises az út, melyet járhatóvá akar tenni az ifjúság. Kemény munka vár a jövőben megoldásra. Am, ha ez az önfeláldozó fiatal munkáscsoport kilép a jobb- vagy baloldali izmusok szűk kötelékéből, akkor a kitartó munka és a meg nem szűnő törekvés megszünteti azokat a szellemi szakadékokat, melyek sajnos még ma is fenállanak „egyes” vidékeink lelkületében.

Talán mondhatjuk az eltávolodás felett a híd elkészült: gondolt-e a vajdasági magyar ifjúság arra, hogy a testvéri közösségre felhasználja a „Híd”-at. Mert ha a „Híd” — l'art pour l'art — használatlanul dísz tárgyként mosolyog a kék ég felé, zsákuccába jutott a nemes törekvések útja.

A megindulásnál egy-egy cikk tanuskodik arról, hogy igyekeznek minél szélesebb kisebbségi réteget megnyerni a cél kivitelére. De hogyan? A szélesebb népréteg élete legnagyobb részét az anyagi gondok letörésével tölti, amiből következik, hogy kevés az érzéke a hasznos és divatos gondolat-áramlatok iránt. Ellenben, ha anyagi téren kísérelnők meg a hozzáférközést, sokkal könnyebben lehetne őket a célnak megnyerni.

Egyetemes kisebbségi kultúrát akarunk megteremteni a vajdasági magyar fiatalok körében. Ám a kultúra két ága, anyagi és szellemi nagyon egymásra utaltak. Az anyagi nem fejlődhetik a szellemi munka rovására és viszont. Tehát a kultúra két ága nem választható el egymástól. Már most ha a „Híd” egyetemes szellemi

közösséget akar létrehozni, úgy nemcsak szóval kell a szembe-helyezkedők és a széthúzókat gyomát irtani, hanem anyagi téren is bele kell kapcsolódnia az életbe.

A múlt században az anyagi és szellemi zűlöntség a nyugat-európai államoknál (angol, francia, német) hozott létre olyan intézményt, mely a mindennapi életben kapcsolódva igyekezett az egyetemes emberi javakat szolgálni.

A szövetkezetet elsősorban anyagi dolgokkal foglalkozik, de a munkálkodásnál alkalom nyílik szellemi csiszolódásra is. Ez az intézmény nem egyesek hasznáért küzd, hanem a közösségért, melyben ember igazi embertársra talál. Az ilyen kollektív szövetkezetben különböző emberi gondolatok és cselekedetek egészítik ki egymást.

Dolgozni akaró és áldozatkész fiatalok ismerkedjenek meg a szövetkezet eszméjével. Ezzel az intézménnyel nagy segítségére lehetnek a falunak. Sokat nyerne a szövetkezettel a falu népe is. Elszokna a haszontalan politizálástól, kocsimázástól és lenne egy közös otthona, ahol vasárnaponként hasznos előadásokat hallgathatna. Alkalom nyílna a fölösleges kiadások elkerülésének elsajátítására, a terményértékesítést ügyesebb alkalmazására, haladottabb gazdálkodási forma elsajátítására. Szeretne a tag a falu jövőjét és az őt illető dolgok helyesebb, hasznosabb lebonyolítására.

Ez a szövetkezet nemcsak az elhagyott, a tanácstalan parasztjainkra nézve lenne áldásos, hanem mindazokra az áldozatkész, öntudatos fiatalokra, akik nyelvtudásukkal, iskolázottságukkal egyrészt nemes munkakört létesítenének maguknak, másrészt anyagi dolgokkal foglalkozva, új egzisztenciát teremtenének maguknak. Ez alkalommal nagy tér nyílna a társadalmi betegségek orvoslására és a jótulajdonságok, értékes hagyományok megőrzésére.

Am még mielőtt szövetkezeteket alakítanánk, alaposan ismerünk kell a falu monografiáját és a ma társadalmának életkörülményeit.

Ezt az ismeretet pedig azok a munkák adják, amelyeket a falut szívvel és lélekkel szerető „faluzó” ifjak gyűjtenek össze. A falu-monografiák összegezése és összehasonlítása adja meg a feleletet arra, hogy milyen hiányokat kell pótolni és hol kell ténylegesen megkezdeni a jövő kulturális kiépítését.

Galambos János

**Ne feledje
megújítani előfizetését!**

A FALU

A falu kulturális problémái

Irja: Nagy János

4

Fehér Vince, a Híd hetedik számában megjelent tanulmányában írja: „Elég volt a falvak anekdotázó modorban megírt ismeretetéséből”, mert az anekdotázó író egy-egy jóhangzású csattanó kedvéért, nagyon sokszor feláldozza parasztfigurája külső-belső jellemzésének igazi, reális alapvonalát. Olyan paraszttörténetet, mellyel a falusi ember lelkét akarjuk az olvasóval megismertetni, leghelyesebb úgy megírni, amint azokat az öreg bácsik mesélgetik, hogy az író maga lehetőleg háttérben maradjon. Önként adódik ebből, hogy az olyan író, aki nem érintkezik a néppel, ne is írjon népies történeteket, mert hiszen az íróasztalnál kiizzadt árvalányhajás legények úgy viszonylanak az élő falusihoz, mint a kirakatokban pompázó viasz hölgyek és papírmasé urak, az őket szemlélő járókelőkhöz.

*

A magyar falu egyik legjelentősebb kulturális tényezője a műkedvelő színpad. Muzslának 1926-tól 1932-ig két rendes műkedvelő társulata is volt, melyek felváltva rendeztek előadásokat: az egyik a tűzoltó-testület „Műkedvelő Gárdája”, a másik a „Muzslai Műkedvelő Ifjak” társasága. A két társulat természetesen versengett egymással s éveken keresztül folyó lelkes munkásságukkal igen magas színvonalra emelték a színjátszást. A „Mágnás Miskát” például, tizenkétszer adták Muzslán, kétszer Becskereken és kétszer Tordán. Azt hiszem, hogy ez minden dicséretnél többet mond. Ez volt azonban az egyetlen operett, mely igazán nagy sikert aratott s ezt valószínűleg annak köszönheti, hogy zenéje és meséje a népies motívumok valódi gyűjteménye. Egyébként a népszínmű minden tekintetben kedvezőbb hatást eredményezett mint az operett; míg ezeknek minden betétjét azóta is éneklí a nép, addig az operettek egyetlen daltörödéke sem tudott megmaradni a muzslaiak emlékezetében. Jellemző még a muzslai műkedvelők népszerűségére, hogy az egész környék falvai szerették és pártolták őket. Sokat nevettek annak idején a lukácsi kisbírón, aki a derék műkedvelőknek, amikor a „Vén bakancsos” előadását dobolta, a

következő hangzatos nevet adományozta: *a muzslai tűztestület cirkusz köztársasága*.¹

*

A másik igen fontos tényező, a kölcsönkönyvtár. A városi azt hihetné, hogy az érzelgős, szentimentális kalandor és ponyvaregények lehetnek a falusi könyvtár legkapósabb könyvei. Menynyire csodálkozna az így gondolkozó, ha betekintést nyerne a könyvtárak munkájába: míg a mindenféle limonádé és ponyva érintetlenül hever, addig Jókait, Gárdonyit, Mikszáthot és Szabó Dezsőt kézről-kézre adják az olvasók.

A tárgyhoz tartozik még, hogy megemlékezzek a lapkiadásról és a lapterjesztésről falun. Kétségtelen, hogy ma a Becskereken megjelenő „Friss Ujság” c. heti lapot tartják a legtöbben. Valószínű, hogy a lap szerkesztősege meg van győződve, hogy sikerült eltalálnia a falusi olvasók szája ízét, pedig ha egyszer kijönnének, hallanának a szerkesztő urak őszinte szívbőlfakadó kritikát lapjukról mely népszerűségét nem annyira nagyszerű szerkesztésének, mint olcsóságának köszönheti, mely megengedi, hogy a legszegényebb, olvasgatni szerető ember is megrendelhesse.

Kitűnő tervnek ígérkezik a „Munka” új, a falu számára írt melléklete a „Falu kultúrája”. Sajnos a szerkesztő itt sem találta el egészen a kellő anyagot és modort. Nem tételezhető pl. fel, hogy a gazdákat érdekelné, hogy hány betűje van a kínai írógépnek. Az igazi falusi sajtóorgánumnak valahol a „Friss Ujság” és a „Falu kultúrája” között kellene állania.

*

A háború óta a különböző vallási szekták vallósággal ijesztő méretekben hódítanak tért a falvakban. Lélektanilag talán megérthető, hogy a háború és a válság sújtotta nép vakon hisz a nagyszájú és bőbeszédű hivatásos szónokoknak, gazdaságilag azonban hajmeresztő az a kár, amit a tizedszedő vándorkolportörök okoznak, akik az anyagilag amúgyis gyengélábon álló falvaknak megadták a kegyelemdöfést. A különböző szekták annyira elszaporodtak, hogy nevüket sem lehet számon tartani: a szektáriánusok „szent könyveinek” az árusítása pedig kitűnő üzletnek bizonyult.

Nálunk is nap-nap után vonulnak el ilyen élelmes „apostolok” akik egy-egy ilyen „szent könyvért” 150—200 dinárt kérnek. Muzslán nem tudott a szektáriánizmus lábra kapni, de a szomszédos Tomasovác kisközség sanyarú szegénységben élő adventista lakói, az elmúlt évben harmincezer dinárt költöttek ilyen, minden tekintetben kétes értékű irodalomra.

Ha átgondoljuk, hogy 50 dinárért bármelyik magyar remekművet meg lehet venni, tisztán látjuk, hogy helyes szervezés mellett, igen sokan juthatnának kenyérkeresethez s emellett a kultúrának is szolgálatot tehetnének; Ha valamelyik, a nép számára

¹ Itt kell megemlítenem, hogy Muzslán helyi szerzők darabjait is játszották, melyek közül D. Bodó Mátvás „Az örült” c. vígjátékát, később ki is adták.

szerkesztett lap, pl. a „Falukultúra”, hetenként hozna könyvismertetőket s azután az ismertetett könyvekből eladási célra küldene az egyes gazdaköröknek, megvagyok róla győződve, hogy az eredmény nem maradna el. A könyvrovat szerkesztőjének természetesen ismernie kellene a falusi olvasók szükségleteit és ízlését, mert ha az olvasók nem azt kapnák amit vártak, könnyen megbukhatna az egész mozgalom.

Szeretnénk, ha cikkünk felhívna e tervre azok figyelmét, akiknek egy ilyen vállalkozás megvalósítása módjukban áll.

*

Szeretnénk, ha ez a tanulmány másokat is munkára készítene és a „falukultúra” rovata állandóan hozná a különböző falvak ismertetését. Fontos volna ez azért, mert ez az út, mely a kölcsönös ismertetéshez vezet: akit pedig igazán ismerünk, azt könnyen megszerethetjük. Ilyen utakon talán eljuthatnánk a falu és a város közeledésének az unalmasságig ismételt problémájához, mely soha sem volt aktuálisabb mint éppen ma.

A közöny, a szegénység és zsugoriság szövetsége

Nálunk, a volt Vajdaság területén már szinte közmondássá vált az, hogy itt nem lehet indítani semmiféle irodalmi vagy más művészeti, kulturális mozgalmat, mert minden menthetetlenül belefullad a „bácskai közönybe.” Írók, szerkesztők, képzőművészek és a színpad szerelmesei vérfagyasztó történeteket tudnak mesélni a hírhedt közöny megnyilvánulásáról. A közönhöz járul még a szegénység, — a jobb módúnál a zsugoriság és ez a három különböző emberi tulajdonság — a közöny, szegénység, zsugoriság — bizony nagyon erős véd- és dacsövetséget alkot a művelődés ellen. Azonban...

Azonban vessünk már egyszer véget annak a kedv- és erőlködtető balhitnek, hogy nálunk a közöny miatt semmiféle irodalmi vagy művészeti és más kultúrmozgalmat nem lehet kezdeni. Mert a vajdasági magyarság is szereti a szépirodalmat, a színházat, a zenét és — a képzőművészetet. — Sajnos, nem olyan nagy mértékben, mint a nyugateurópai országok népei — vagy akár az erdélyi magyarság is, amely sokkal mélyebbre eresztett gyökerű kultúrával rendelkezik, de mégis, érdeklődést tanúsít a magasabb eszmei értékek iránt is. Azonban jegyezzük jól meg, hogy csak a jó irodalmi és művészeti termékek iránt van a közönségben érdeklődés. A dilettáns termékek hidegen hagyják a közönséget és ami még ennél is rosszabb — elriasztják az igazán jó produktumtól.

Lássunk tisztán. A Vajdaság teljesen földművelő vidék, ahol a lakosság között az írástudatlanság még mindig jelentős százalékot

tesz ki. Ennek a lakosságnak tehát nem lehet a szemére vetni (vagy legalább is oktalanság ezt tenni), hogy nem rajong a kultúráért. Hiába, még nem érkezett el arra a fejlődési fokra. Mindamellett — mint már említettük — él az érdeklődés a kultúra iránt is. De ezt az érdeklődést érezhetően lenyomta, összezsugorította a dilettáns irodalmi és egyéb kulturális termékeknek az az áradata, amivel kultúrapártolás címén borították el a jóhiszemű közönséget. Tehetségtelenek elpusztíthatatlan szívóssággal löcsölték rá a közönségre silány munkáikat, azzal a fenyegető kiáltással, hogy támogatni kell a kisebbségi kultúrát. Többé-kevésbé sikerült learatniuk a jóhiszeműség termését, de olyan alapos munkát végeztek, hogy sokáig nem nőtt fű a nyomukban. A közönség becsapottnak érezte magát és lassanként elfordult a kisebbségi kultúrától és csak a külföldről jövő félmjelzett írókat olvasta.

A kisebbségi magyarság igenis szereti a kultúrát, az irodalmat — noha nem nagy mértékben, — de csak a jót, az értékeset. És az olvasók széles rétegei nagyon megválogatják, hogy mit vásárolnak a pénzükért. Igaz, előfordul az is, hogy a száz láncos, magát kultúremlernek valló földbirtokos sajnál 10 dinárt kiadni könyvre, újságra, vagy a jólmenő irodával illetőleg rendelővel bíró ügyvéd, orvos elhárít magától minden kultúrát, ami pénzbe kerül, de az ilyen esetek bosszantó gyakoriságuk ellenére is csak szórványosak.

A műveltség nem is az ilyen viszonylagos jólétben élő emberekben nyugszik, akiknél a testi jólakottság lelki érzéketlenséget és problémátlaniságot okoz, hanem azokon a szűkös körülmények között élő egyéneken, akiket a nyomorúság, a küszködés szakadatlanul arra űz, hogy magasabbra jussanak, világosabb, emberibb légkörben éljenek. Ezek szeretik is őrzik makacs erővel az irodalmat, akiknek egy jó regény megtisztulást, fölemelkedést és vígasztalást ad. A homályos irodában, a piszkos műhelyekben dolgoznak és a munkaközvetítőben ülnek azok az emberek, akik mohón olvassák a jó könyvet, újságot és töprengenek a felvetett problémákon.

A közöny ellen egy hatásos orvosság van: jót és érdekeset adni. Okosan, kitartással vezetett értékes kultúrmozgalom ma is elterjedhet és visszhangot verhet. Minden akciónak vannak elcsüggesztő mozzanatai is, de ha erők maradunk és akarásunkban rejtőzik még érték, akkor az erőfeszítés nem lesz hiába. Végleg megtörik a „bácskai közöny“, amelyet nem a „zsíros fekete föld“ táplál, hanem a lelkiismeretlen dilettantizmus.

Tóth Bagi István

A »Híd« a fiatalok lapja!

Lokálpatriotizmus

Ezt a szót gyakran hallhattuk. Ha valaki dicséri a faluját, annak szépségét és fejlődésképeségét, arra mondjuk hogy lokálpatriota. De vizsgáljuk meg csak közelebbről ezt a fogalmat, hogy azután annál tisztábban lássuk a mi életünkben vitt szerepét.

Magyarul, illetve magyarosan úgy lehetne mondani hogy helyi — hazaszeretet. Körülbelül ezt is értjük alatta. A hazaszeretet egy részének rápazarlása arra a helyre, városra, falura, ahol születtünk vagy ahol életünk javarészét leéljük. Helyes lenne a fogalmat még szűkebbre venni, mert úgy véljük, hogy egy világvárosi vagy akár nagyvárosi ember előtt ismeretlen fogalom a lokálpatriotizmus. Mert az, hogy a nagyvárosi ember kisvárosban vagy falun telepedvén le, folytonosan visszakívánczik (ha ugyan visszakívánczik) a nagyvárosba nem a lokálpatriotizmussal, mint inkább régebbi környezete megszokásával és kényesebb kultúr-igényeivel magyarázható. Kétségtelen igazság tehát az, hogy a lokálpatriotizmus kizárólag a falu vagy a kisváros szülőltjének illetőleg lakójának a tulajdonsága, akit bárhova vet a sors, mindig visszakívánczik vagy legalább is szívesen gondol vissza „fatornyos hazájára”.

Ha a lokálpatriotizmus fogalmával kapcsolatos kérdésekkel is foglalkozni kívánunk, elsőnek az a kérdés vetődhetne fel, hogy nem gyengíti-e ez az érzés a patriotizmust? Mint partikuláris valami nem gyengíti-e az egyetemet, nem hat-e szeparatiztikusan, nem segíti-e elő klikkrendszerek kifejlődését? Biztosan felelhetjük rá, hogy nem, elsősorban pedig azért, mert a lokálpatriotizmus és a patriotizmus nem két külön és ellentétes fogalom, hanem az előbbi az utóbbinak csak egy része. Ez a két fogalom körülbelül úgy viszonylik egymáshoz, mint a sejt az egyedhez. A rész pedig nem gyöngítheti az egészet, hacsak a rész nem beteg. Megállapíthatjuk tehát, hogy a lokálpatriotizmus alapja a patriotizmusnak, egyik legfőbb kelléke ennek és mint ilyen egyik alapvető tényezője az államalkotó erőnek.

Ilyenképen általánosságban tisztázva a lokálpatriotizmus fogalmát, ráterhetünk annak a tárgyalására, hogy milyen jelentősége van ennek nálunk, a mi viszonyaink között.

A lokálpatriotizmus mint már említettük, elsősorban a falu, a kisváros lakójának szeretete, lakóhelye iránt. S itt rögtön megállapíthatjuk, hogy nálunk ez a szeretet lanyhulóban van. Hogy ez milyen nagy hiba, azt nem is lehet eléggé kihangsúlyozni. Tehetet-

len dühvel és fájdalommal, de sokszor már megadással vagyok kénytelen hallgatni néhány kisvárosi társaság áldatlan vitáját, vagy talán ne is nevezzük vitának, hiszen a végén közös erővel, teljesen egyetértve szidják kisvárosi életünket és annak intézményeit. Ezek az emberek az úgynevezett intelligencia köréből kerülnek ki! S miközben divatosan blazírtak igyekeznek lenni, fogalmunk sincs, hogy milyen lélekmérgezést követnek el úgy magukban, mint másokban. Ezekre az emberekre nemcsak haragudni lehet, sajnálatraméltók is egyúttal, mert gyökértelenül és céltalanul élnek.

Az alsóbb néprétegekben még sokkal erősebben él a lokálpatriotizmus, főleg a parasztnál, akinél az a megszerzett föld hagyományos szeretetében csúcsosodik ki. Ez a jelenség is hatalmas jelentőséggel bír, termelő erejének hatása azonban nagy mértékben csökken a felsőbb rétegek, a vezetők lanyhulása, blazírt-sága folytán.

A falu, a kisváros, a megszerzett föld hagyományos szeretete azonban csak egy része a lokálpatriotizmusnak. Bár magátólérthető, hogy akit szeretünk, azt éhenhalni nem hagyjuk, hanem dolgozunk érte, mégis különös nyomatékkal kívánom kiemelni, hogy a szóbanforgó fogalom elemzésénél a szeretet és a ragaszkodás mellett ott áll lényegként a *munka*. Azért hangsúlyozzuk ezt a szót különösképen, mert ez a szemle fiataloknak íródik, még pedig a mi fiataljainknak.

Ennek a munkának a megszervezése és elvégzése ránk vár. (Ne vegyék az olvasók ezt banális megállapításnak, mert az előző nemzedékek valóban elmulasztották azt a munkát megszervezni és elvégezni, a következő generációra pedig nem hagyhatunk csupán terv-végrendeletet, mert a munka elvégzése talán akkor késő lesz már!) Itt a munka alatt természetesen elsősorban kultúr-munkát értek. Nem tudnék helyesebb megoldást elképzelni, mint-hogy kisebbségi kultúr-munkát mindenki a saját szülőhelyén, otthonában szerezze meg! Nem áll fenn ebben az esetben annak a mondásnak igazsága, hogy senki se lehet próféta a saját hazájában. Ellenkezőleg csak azon terep megművelésére vállalkozhatunk, amelyet ismerünk, csak azokkal működhetünk eredményesen együtt, akiket ismerünk.

A fentebb említett destruktív társadalmi jelenségnek, amely a falu és a kisváros életének és társadalmi intézményeinek lecsepülésén jut kifejezésre, egyik mellékága ott is, hogy fiatal egyetemi hallgatóink szeretik azt hangoztatni, hogy tanulmányaik végétével nem telepednek meg ebben vagy abban (aszerint, hogy ki hova való) az „undok kis fészekben”, ahol megmérgezi életkedvüket az unalom és ahol nincsen működési terep tehetségük kifejtésére. Szerencsére ennek a jelenségnek nincs nagyon káros kihatása, hisz nem egyébb az igen fiatalok rózsaszín szemüvegen át való világszemléleténél, amely azonban egy-két év alatt teljesen áttér a realitás kitaposott útjaira. De mégis helyteleníteni kell a fiatalok (a nagyon fiatalok) ilyen felfogását, mert a pályát válasz-

tott mai kisebbségi fiatalnak öntudatosnak kell lennie és nem szabad hogy helytelen célkitűzések hevítsék!

Tisztán kell látnia elsősorban, hogy a korlátlan lehetőségek ideje lejárt vagy legalább is nem időszerű és hogy mindenkinek a helyén kell maradnia! Saját egzisztenciális érdeke és kultúránk közérdeke egyaránt kategórikus imperativuszként állítja fel azt a tételt, hogy mindenki saját szülő és eddigi lakhelyén telepedjen le és működjék, vagyis ahol ismerik és ahol ő is ismer mindenkit. Bizalom csak huzamosabb ismeretségen, eredményes munka pedig csak bizalmon alapulhat.

Kisebbségi kultúréletünk öntudatos megszervezését tehát csak ezen az alapon lehet elképzelni. A lokálpatriotizmus fogalmát, konstruktív jellegét és jelentőségét be kell vinni a közönség öntudatába! A tudat-alattiból világos képzetet kell alkotni! Ezen a téren egységes kisebbségi lelkületre kell törekednünk! Az ezekkel kapcsolatos helyi kultúrmunkát pedig tervszerűen kell megszervezni és elvégezni! Ismételten kell hangsúlyozni, hogy kisebbségi kultúréletünk csakis az öntudatos lokálpatriotizmus keretein belül mélyülhet el, kaphat tömör alapokat és fejthet ki eredményes munkát.

A lokálpatriotizmus fentebb vázolt fogalmát és a vele kapcsolatos problémákat a mi viszonyainkra alkalmazva természetesen elvontan igyekeztem vázolni, kiindulva abból az elvből, hogy meggyőződések és irányzatok helyessége vagy helytelensége elsősorban is ott dől el, hogy kiállja-e a logikai szabályok rostáját. Mivel azonban az elmélet csak meddő játéka volna az agytekervényeknek, ha nem a gyakorlat és az élet talaját igyekezne porhanyóvá és termékennyé tenni az imént vázolt gondolatmenet elgondolásunk szerinti gyakorlati keresztülvitelét a legközelebbi számokban ismertetjük.

Csepella József

A „Híd“ a jugoszláviai magyar fiatalok egyetemes szellemi közösségét hirdeti.

Minden jugoszláviai magyar fiatalnak érdeke és kötelessége a „Híd“-at támogatni.

Olvasd és terjeszd a „Híd“-at!

A különböző társadalmi rétegek lokális irodalmunkban

Itt mindjárt meg kell említenünk, hogy az ismertetés, összehasonlítás nagy kárára, nincs egybeillesztett tabellánk a Vajdaságban megjelent magyar könyvek számáról és műfajáról. Úgy hogy a cikkben felvetett dolgok igazolása szerző ismereteire támasztodik, (Talán sokak előtt ismert tények is ezek).

Elöljáróban fontos még megemlíteni azt is, hogy az osztályarcélek itt elmosódottabbak, mint akár a tözsmagyarságnál, akár a többi utódállamokbeli magyarság élesebben elhatárolt osztálytagozódásban. Evégből nehezkesebb is osztálytagozódásunk irodalmi visszatükröződését kimutatni és az osztálykaraktert kellőképpen meghatározni. Mindemellett mekíséreljük vázlatos, általánosító vonásokkal körvonalazni a bizonyos legmagasabb fejlettségi periódusát már túlhaladott s a válság kezdeti stádiumába is belekóstoló vajdasági magyar irodalom osztálytükröződését.

*

Hogy a XVI., XVII., XVIII., század magyar irodalmi vetése tájunkon milyen irodalmi csírákat hajtott napvilágra, nem igen tudunk róla. Lehet hogy nyelvkincsünk fejlődésének más vidékről származó kutatói kimutatták itt-ott a magyar irodalomnak, ha haloványan pislogó őrüzeit is Bácska-Bánát-Baranyában. A nemzeti kultúra ébresztésének szélesebb hullámverését itten nem lehették. Balassi Bálint csak átporoszkálhatott e tájon a „végeket” vívni, nem e vidékről költött Zrinyi Miklós csáktornyai munkássága jelenti a török alá nem görbeszett déli magyar kultúra lángját jó-ideig. Besenyeiék, Kazinczyék, Csokonaiék s mind a többiek munkálkodása távol esik és érintetlenül hagyja ezt a pusztaságok és mocsarak között tengődő nemzetiségileg legkevertebb vidéket.

Petőfi, Táncsics Mihály kora már közeledik vidékünk kulturális megmozgatásához. De a hatvanhetes kiegyezés után a vasút, a gőzhajó mindent a világvárosi életre ébredő fővárosba hurcolt, buzát, gyapjút és eszes ifjúságot s szellemi életének önálló rőnszanszát a Vajdaság a törzsmagyarságon belül nem élte meg. A nyelvújítástól kezdve az országosan ható szellemi mozgalmak egyike sem találta szülőhelyét a mi vidékünkön. Keserű multú jobbágypuszták ez, kulturálisan is jobbágysorssal a mult századok magyar életében.

Csak a szerb kisebbségnek volt kultúrateremtő ereje e tájon.

A XIX. század legkülönb. délszláv költőit, íróit termelte ki a Vajdaság a szívós, összefogó szerb kisebbség intellektueleiből.

A török pusztítás utáni magyar idetelepülés a legkülönbözőbb vidékek lakosságából verbuválta a magyar falvak, községek lakosságát s így helyel-hellyel a legkülönbözőbb tájszólások váltakoznak, szinte minden magyar vidék nyelvzatát képviselve. S a feudális urak és különböző házbeli magyar uralkodók telepítési politikája miatt — az inkább felvidéki Árpád-korabeli elsődleges, alapvető szláv hatást leszámítva — e vidék nyelvezete, felekezeti és közeleti állapota érezte és fogadta magába legjobban a nagyobb részben szláv és kisebb részben német-sváb idegen hatást.

A Habsburgok németesítő nyomása alól szabaduló magyar közeleti férfiak munkássága nem bizsergette életre az e vidéken legszibbaddabb kulturális nemzeti öntudatot.

A világháborút megelőző idők gyors tőkés fejlődése még önállótlanabbá tette vidékünket. S ha akadtak is a kisigényű vidéken komolyabb célkitűzésű kultúrférfiak, elvesztek a poros-boros vidéki féliglétezésben. A legkevertebb nemzetiségű tanítók itt tanítottak. Az analfabétizmus az előző impérium különböző nemzetiségi országrészeivel összehasonlítva is elég tekintélyes számot képviselt. A „Nyugatnak” alig akadhatott olvasója errefelé, de tömegek falták a pesti „Kis Újság” krajcáros rémhíreit. A hivatalnok-osztály is csak kis részben volt vajdasági származású, jórészt a jelentősebb kultúrfelesleggel rendelkező magyar vidékekről csapódtak le német és cseh kiegészítéssel. Ezen iderajzott hivatalnok s egyéb állami, megyei, városi alkalmazott elemek nagyrészen kíváncsoroltak az impériumváltozást követő első esztendőkhöz. Tehát itt maradt a nemzetiségek közé ékelt többszázézes magyar tömeg, javarészában földműves lakosság, csekély részében hivatalnok, szabad foglalkozású intelligencia, kereskedő, iparos és ipari munkás réteg. Történelmi tradíciók nélkül, fejlettebb sajtójú magyar vidékek könyveinek és újságainak szellemi gyarmataként. Az intelligencia vezetésre jogosító haladó szellemét nélkülöző középosztály-töredékkel és kispolgársággal. A szövetkezeti mozgalmat hírből is alig ismerő parasztsággal. Javarészen láncföldhöz, néhány kapa szőlőhöz kisbúvárházhoz láncolt, kispolgármódra élő, féligzsellér proletársággal. A magyar proletárság mozgóbb, ingatlannal ide nem kötött része Jugoszlávia jelentősebb forgalmú épülő, industrializálódó területeire húzódott el, ezzel is szétszórtabbá téve a helybeli magyar sajtó iránt érdeklődők tömegét.

A 18 előtti komolyab irodalmi élet hiánya sokáig dermesztőleg hatott és megerősítette a sokat emlegetett vajdasági „közönyt”.

Ezt a közönyt először az emigráns intellektuelek feszegették fel. A háború utáni gazdasági fellendülés sajtólehetőségeiben mint új csóvát bedobják a polgári ideológia bomlás termékeit. Az aktivizmus, dadaizmus, kubizmus, szürrealizmus különböző elemeinek irodalmi keverésével felkavarják a kultúrátlan emésztés nyugodt gyomrát. Itt-ott leegyszerűsödött formák között az egyetemes ma-

gyarság előtt is értékelhető alkotásokat is olvasók elé visznek. Becsületes pacifizmusuk és multtal való leszámolásuk lírai termékei erőteljes emberszólamok, (Csuka Zoltán, Mikes Flóris, Haraszti Sándor, Tamás István).

Lassan megszólalnak a középosztály konzervatívabbjai is. Egyelőre ezt a puritánul jóllakó, procc és trágyaszagú világot szapulva. (Lásd Milkó Izidor; Spekuláné és társai stb.; Szenteleky Kornél: Úgy fáj az élet, Bácskai éjjel c. vers stb.; Borsódi Lajos, Radó Imre egyes írásai.) Az Ady előtti hivatalosan elfogadott idealizmus képviselői is előjönnek és beleszólnak sokszor támadóan az emigránsok kakofónikus szólamaiba, (Szántó Róbert, Kovács Antal). Az emigránsok egyike-másika megkísérli belekapaszkodni a vajdasági fekete humuszba, (Fekete Lajos).

Dettre János összegező szerkesztésében jelenik meg a vajdasági írók „Antológiája”, a középosztály íróit: modern emigránsokat s halkabb szavú konzervatívabbakat egybegyűjtve.

A középosztály újabb írói közül Börcsök Erzsébet erős, férfias nőiességével tűnt fel, Szirmai Károly a túlintelektualizált középosztálybeliek ideges finomságokba menekülő borzongását adja, fényűző művészettel. Magiszter a történelem egyes jeleneteit freudi értelmezéssel túlszexualizálva rajzolja könyveiben.

Általában a középosztálybeliek írói vannak legszámosabban s a gazdaságilag letöredező, a kisebbségi-sors problematikájához ritkán nyúló középosztály elmosódó figurája a leggyakoribb tényező irodalmunkban. A középosztály írói közül olyik felhagyott a parasztutálattal, sőt a vidéki tunya sorsot vállalta egyik-másik, de életérzésekben nehezen közeledtek az alsóbb néptömegekhez.

A kispolgárság arcélét jelenítő írók későbbben jelentkeznek, de talán mélyebben emberi problémákat vázolnak fel, ha nem is mindig a középosztály íróinak virtuóztatásával rendelkezve. Írásaikban domborodik ki először a sokat emlegetett „couleur locale”. A Vajdaság kiscgazdái fölött élő kispolgári réteg portréi a legértékesebb irodalmi dokumentumok.

Kristály István prózája megdöbbenően tagolt és szinte éneklő költőiséggel előadott faluéletet nyújt a „Tiszamenti májusban”. Gergely Boriska a falusi kispolgári tengődés felszínéletét rajzolja bő elemzéssel és zajos erotikával. Herceg János néhány novellája (pl. Kirándulás a nagyapámmal) különösen az alacsonyabb kispolgári réteg misztikus egyedülvalóságát, sirósan árva sorsát érzékelteti. Markovics Mihály a városi kispolgárság életének szürkességébe világít fájó megértéssel, néha majdnem kegyetlen iróniával.

A parasztság méltó megmutatása még nem készült el. Mert valódi parasztsorsot ismerő, parasztsorsot élő író nem jelentkezett eleddig a Vajdaságban. Hamis félrerajzolt figurák fordulnak többnyire elő. (Lásd Adorján András, Czákó Tibor, Arányi Jenő írásait.) Karlócinak sikerül néha rátapintani a napszámos zsellérsors üterére. (Lásd „Meleg leves” című írását.) Aranyady György hozott lélekzetelállítóan találó bácskai parasztírást az „Ákácok alatt”

című antológiában, bár ez az írás sem készült tiszta osztályértelmezésben. Cziráky Imre újabb írásai közelednek emberibb parasztmegmutatáshoz. Igazi földemberek paraszti osztályszava azonban még nem hallatszott.

A proletárság irodalmi képviselői mutatkoznak meg a legnehezebben. Osztályöntudatuk akadályozza írásaik megjelentetését s a magyar proletárok egész országra szétszórtságai nehezen gyűjthetők különálló közönséggé. Somogyi Pál, Laták István a nevesebbek s még néhány fiatal tollforgató képviseli itt az irodalom nem élesen elhatárolt kereteiben a munkássors szószólóit.

A fentebb felvázolt dolgok nem törekszenek teljességre, az összesek közül fel-feltüntetett nevek sem jelentenek kizárólagos sorrendet, csak a fővonalak megrajzolására törekedtünk.

Az utóbbi időben a lírai termésben aránylagos pangás állott be a lapok irodalmi részein, a tanulmányok viszont megszáporodtak. A regény és egyéb vaskosabb prózai kiadványok megjelenítése is megcsappant a „Jugoszláviai magyar könyvtár” szünetelése óta. Általában a gazdasági válság erősen érezteti hatását, úgy a ritkábban előforduló egyéni könyvkiadásban, mint a lapok megszűkült irodalmi termelésében.

Könyvkiadó hiányában valószínűleg íróasztalok fiókjai mélyén rejtőznek az újabb s legértékesebb írásművek, melyek e vidék történetének s jelenlegi szerepének megértését juttatnák kifejezésre.

Fehér Vince.

Nevelés — Iskoláztatás

Az időszerű kisebbségi problémák között nem lehet eléggé kihangsúlyozni milyen fontos a nevelés és iskoláztatás kérdésének megoldása. Szükségesnek tartjuk akkor, amikor anyanyelvünk és kultúránk létjogosultságáért küzdünk, hogy rávilágítsunk és meg tárgyaljuk azt a kérdést, ahol tulajdonképpen kezdeni kellene munkáinkat.

*

A háború utáni évek változásokat hoztak a nevelésbe, a szülők legnagyobb része kénytelen volt belátni, hogy az elavult nevelési rendszerrel nem sokra mennek a fölvilágosodott és mindenre kész ifjúsággal szemben, mely már 13—14 éves korában átment mindazon a fázison, amelybe a háborúelőtti fiatalság mint kész fiatalember került. Am még ma is ennyi év után, amikor a nevelésnek és az iskoláztatásnak annyi kiváló tanítója van, akad konzervatív szülő aki gyermekét az elavult és ártalmas nevelésben részesíti.

Az első ilyen nevelési hiba az örökös testi fenytés. Következményei messze a jövőbe kihatnak, s már nem egy kiválónak induló karriert tettek tönkre tudatalatti visszaemlékezések.

Többször a szülő akkor fenytíti meg gyermekét, ha az ő föl fogása szerint valami helytelent követett el. A tekintélyben és

hiúságában megsértett szülő ilyenkor nem veszi észre, hogy verekedéseivel nem ért el semmit, mert a meggondolatlanságot magyarázat híjján a gyerek ismét elköveti. Nagyon gyakran megtörténik, hogy igazságtalanul kap a megszokásos verésből; ennek a következménye pedig a gyűlölet lesz. A kislányoknál a fiúkkal szembeni „Minderwertigkeitsgefühl”-lel, (csékélységérzettel) a fiúknál a lányokkal szemben nyilvánul meg.

Minden testi fenyítés maga után von egy magasabb fokú csékélységérzetet, mert a gyerek nagyon jól tudja, hogy a „felsőbb hatalommal” szemben teljesen tehetetlen. A későbbi életben ez önállótlanásban nyilvánul meg, még pedig olyan mértékben, hogy az ember semmire a világon nem képes és semmit nem tud keresztül vinni ami valamelyes rizikóval jár, mert mindég fél az előre nem látott következményektől.

Ugyanilyen baj a gyerek elkényeztetése; legtöbbször az egykénél. Következménye az, hogy mindég keresni fogja az életben azt a társaságot, amely neki alatulól szolgálni hajlandó. Semmit sem utál annyira, mint a konkurenciát mindenhol, szeretne az első, az elkényeztetett, a favorit lenni, az egyetlen, aki valamit ér, mindenkit szeretne nyúzni, de magát mindég mindenki fölött állónak gondolja. Ha csalódik, ami redszerint bekövetkezik, mert a társadalom nem úgy formálódik, ahogyan az egyén kívánja, hanem maga formálja az egyént, akkor magát a legboldogtalanabb embernek tartja, és a végén magát-nemtaláló peszimistává lesz. Ha ebbe mélyebben belenézünk, akkor látjuk, hogy ez nem más, mint egy elkényeztetett ember csodás csékélységérzete, amely ilyen módon szándékozik érzetét álcázni. (Wexberg) *Az elkényeztetés, ahogyan az individuálpshihologia mutatja, önállótlanúságra és az akadályok s nehézségek leküzdésére irányuló lelki erők legyöngítésére vezet.* (Dr. Öffner M.) A legnagyobb baj ellenben az, hogy az ilyen ember a legtöbbször szeretné a ráháruló feladatokat úgy megoldani, hogy az ő részére minél kellemesebb legyen. És mivel a legtöbb embernek van egy ilyen csékélységérzete, túlsokszor hajlamos az ember arra, hogy a saját életmegoldását lehengerítse és életét tönkre tegye.

Az a gyerek aki az életben sokszor kapja szülői részről azt a szót a fejéhez, hogy: „Hazudsz!” — igazán nem is lehet más az életben, mint hazug ember. Hiszen a szülő nem tett mást, mint vaserővel beleverte azt, hogy „hazug!” Akármit is mondott, rámondták hogy hazudik, addig amíg a gyerekbe ténylegesen beleidegződött az a tudat, hogy akármit is mond, csak hazugság, mert hiszen: „A nagyok mondják.” Így aztán teljesen mindegy lesz számára az igazság. Tehát jobb feltétlenül bízni a gyerek igazmondásában és ezt hangoztatni neki — ha füllent is néha — mint rávágni mindenre, hogy hazudik, Egy embernek, hogy bizalommal legyen irántunk, bizalmat is kell mutatnunk. Egy magyarázó beszélgetés többet ér néha száz verésnél, és ha ez nem is használ először, akkor addig kell ismételni míg a gyerek bizalmát megnyerjük és feltétlenül igazat mond. Mert a példák tömege bizonyítja a sikert.

A csintalan és „rossz” gyerekek szintén ahhoz a fajtához tartoznak, ahol a gyerekben túlságosan magasan van meg a csekélységérzet, és ezt valami módon kompenzálni akarja. Ezt természetesen soha nem lehet veréssel kiverni mert ez komikus is volna. Egy lelki hibát, akármilyen kicsike, nem lehet veréssel gyógyítani, csak a lélekre való hatással. *Mert rossz gyerek nincsen.* Legtöbbször a gyerek csintalansága családi konstellációjára vezethető vissza, azaz ott ahol a szülők nem élik a legboldogabb családi életet, ott fordul a legtöbbszor elő. Az individualpszichológia szerint minden lelki betegség csak a helytelen életmódból (lelki), elbátortalanodásból, tévedésekből, csalódásokból és végül a kényszerítő szükségből állanak elő.

Hatalmas tömegbe találunk pseudopedagógusokat, akik nagyhangon azt kiabálják szerte a világban, hogy az egyén lélektani nevelési módszerek csak teorítice váltak be. Természetesen minden tényleges nevelési módszer előfeltétele az idő és a nem túlsok gyerekkel való foglalkozás. Intézetek, csak egyesek kivételével, ebből a szempontból egyáltalán semmit nem érnek, mert a gyerekek ki vannak téve olcsó és semmit sem tudó tanárok és tanítók felügyeletének és pedagógiai módszereinek, mely semmiféle módon nem járul hozzá a gyerek életre való neveléséhez. Ehhez még hozzáadhatjuk azt is, hogy a pedagógiailag legtöbb esetben nem képzett tanítók szinte belebeszélnek a gyerekekbe a folytonos hangoztatással, a nemtudást ezzel beléjük oltva a csekélységérzet olyan magas fokát, hogy a gyerek abban a tudatban van hogy akármennyit is tanul, nem tud semmit. Már most a dressátja, a lelkében beleidegződött tudatos de helytelen lelki mondat, nem lehet más mint: „En nem tudok mást, én nem tudok semmit, én buta vagyok”. Így aztán az is megtörténik, hogy a gyerek a leckét jól megtanulja és ennek dacára a tanár előtt nem tudja, dadog és azt a látszatot kelti hogy nem tanult, aminek következménye a rossz osztályzat és a leg-nagyobb fokú elbátortalanodás.

Ez különben, a szülőknek arra a részére is vonatkozik, akik gyermekeiket állandóan hajszolják tanulásra, ezzel a gyerekekkel a tanulást ténylegesen megutáltatják. Ezzel még senki nem ért el sikert. A gyerekeknek időt kell hagyni a játékra, sőt többet mint a tanulásra, hogy ne érezze magát a játéktól való elvonás által megkárosítva és daczból ne tanuljon. Nem szabad a gyereket állandóan arra figyelmeztetnünk, hogy nem jó tanuló, mert mennél többet foglalkozik a gyerek csekélységérzetével és csekélyértékűségével annál kevesebb ideje marad magát a társadalom számára kifejleszteni, mert állandóan az előbbi képzetekkel bajlódik és végén közösségi érzése a minimálisra csökken. (A. Adler)

Nagyon helyes volna, ha a szülők nem helyezkednének arra az álláspontra hogy ők nagyszerűen tudják nevelni gyerekeiket, hanem a szó szoros értelmében könyvet vennének elő és megtanulnák a nevelést. Külföldön már létesítettek olyan intézményeket, amelyek modern nevelési módszereket terjesztenek.

Kara László

A szexuális morál mai irányzatai*

A szexuális morál egészen a legutóbbi időkig „tabu”-nak számított, amelyről nem volt szabad beszélni, amihez nem volt szabad hozzányúlni; pedig elég fontos és érdemes probléma ahhoz, hogy nyilvános megbeszélés tárgya legyen.

A szexuális morál nyomai már a legkorábbi kultúrfokon feltekinthetők. Amíg az ősember egyedül élt, a primitív matriarchátus volt az eddigi kutatások tanúsága szerint a társadalmi berendezés valószínű formája. A primitív matriarchátusban az anyák bizonyos hatalmat gyakoroltak a gyermekek fölött egészen addig, amíg azok felnőttek és maguk tudtak gondoskodni magukról. Gyorsan megváltozott aztán ez a kép, amikor a létért való küzdelem szükségessé tette a hordákba való tömörülést. A hordának vezetőre volt szüksége s ez a vezető a fizikailag legerősebb lett. A vezetői állás a nők és gyermekek fölötti hatalmat továbbá a legnagyobb zsákmányrészt jelentette s csak korlátlan erőszakkal volt fenntartható. Így lép a tulajdonjog mint novum a sexualitásba az apai hatalom formájában. (A férfi mint a család feje és ura a mai társadalom törvénykönyveiben is még mindig ezt a szerepet tölti be.) A vezető később vagy harcokban esett el, vagy megöregedett és erősebb fiatalokkal találta magát szemben. Öregek és gyengék ilyen módon a szexuális kiválasztódásnál az erősebbekkel szemben háttérbe szorultak. Az így háttérbeszorítottak elfojtott sexualitása nyilvánvalóan szellemi tevékenységgé szublimálódott. Egy részük a fizikai küzdelmet — amelyről gyengeségüknél fogva le kellett mondaniok — „szellemi fegyverekkel” így ravaszsággal, hazugsággal talán nagyobb tudással is igyekeztek pótolni. Így rekrutálódnak aztán ezeknek a köréből a varázslók és a primitív korok papjai. Félelemkeltés és érzékfölötti erővel való fenyegetés voltak azok az egyszerű eszközök, amelyekkel a varázslók és primitív papok hatalmi pozíciójukat fenntartották. Az így megszerzett hatalomból és jólétből az istenség is részt kapott a képviselői útján és cserébe jövendő győzelmeket ígért. A kultúra előrehaladásával aztán az erősek és ravaszok szövetségre léptek egymással; fejedelmek és papok jónak látták együttesen védelmezni érde-

* A fenti tanulmány által tárgyalt kérdést a „Freud”-i tanok szemszögéből mutatjuk be olvasóinknak; azonban a szerkesztőség a tanulmány nem minden szempontjával azonosítja magát. (Szerk.)

keiket. Ilyen módon megerősített hatalommal aztán igyekeztek örökletessé tenni mindkét méltóságot, miáltal az egész dolog úgyszólván a családban marad s most az egész nép a papok és fejedelmek tulajdona lesz. Ezután már nem a vezetőnek kell erősnek és ravasznak lenni, hanem a nép összeségének kell erősebbnek és ravaszabbnak lenni mint egy másik népnek. A vezető most már az elődei tőkéjének kamataiból él.

Igy nyomon követve elértük lassanként azt a fejlődési fokot, amely durva kontúrokban már a jelenlegi szexuális morál főbb vonalait is tartalmazza. Szinte csodálatos, hogy ez a szexuális morál lényegében milyen keveset változott a mostani időkig.

A mai idők nemi erkölcsében három irányzat különböztethető meg: az aszkétikus, a romantikus és a materialisztikus irány. Az aszkétikus irány állandóan küzd a sexualitás ellen s legjobban szeretné egyszerűen letagadni létezését. A materialisztikus irány egy természetes funkciót lát benne, mint az evésben, ivásban, alvásban. A romantikus irány pedig minden alkotó tevékenység, különösen művészi produkciók erőforrásának tekinti a sexualitást. Némelyik ember egész életét egy irányúan az aszkétikus, romantikus vagy materialisztikus szerelem jegyében éli le. Mások életük bizonyos periódusaiban a szexuális morál más és más irányába sodródnak; pl. a pubertás korában gyakoribb az aszkétikus, később meg a romantikus és materialisztikus irányzat. Ismét mások morális felfogásában és nemi életében mind a három vagy legalább két irányból találunk alkatrészeket egymással kombinálva. Szóval nincsenek szorosan elválasztva ezen irányok minden embernél. A könnyebb megérthetőség kedvéért mégis jó lesz egyelőre egymástól élesen elhatárolva, külön megtárgyalni ezt a három irányt.

Az askézis a középkorban az uralkodó irány volt a nemi erkölcs terén és ezt az uralkodó szerepét még ma sem veszítette el; még ma is uralja a törvénykönyvet és a nyilvános életet. Fő alapelve egy álszenteskedő naivitás, amennyiben úgy viselkedik a nemiséggel szemben, mintha az nem is létezne. Ha aztán a sexualitás mégis napfényre kerül — ami természetesen legtöbb esetben (körülbelül mindig) tényleg meg is történik — akkor egyetlen kivétellel t. i. a házasság kivételével sikra szállnak ellene, mint valami gonosz ördög ellen. Az askézis a jelszavait és fegyvereit a keresztény tanokból meríti főleg annak Pál apostol által megformulázott változatából. E tanok ideáljaitól nem tagadható meg egy bizonyos átszellemülési törekvés és tisztesség, amennyiben az askézis célja az élet fokozása lenne és magasabb eszmék szolgálatába állítása. Az askézis szerint tehát az emberi életnek a materiális funkciókon túl is értelme és jelentősége lenne. Az askézis azonban egy helytelen eszköznek látszik ezen cél elérésére, mert hiszen legelőször is a lelki életre hat rombolólag. Az askézis nyújtotta minden nyereséget nagyon is drágán fizetünk meg. Nézzük meg az askézisnek az egyes emberhez és a társadalomhoz való viszonyát. Ha az askézisnek az egyes emberhez való viszonyát szemléljük, úgy

azt látjuk, hogy a mi jelenlegi szociális és gazdasági életföltételeink mellett szexuális önmegtartóztatás általános és egyéni okokból szükséges lehet, (és itt mindjárt meg is kell jegyezni, hogy az emberek egy részénél, még pedig egy elenyészően kis részénél az abstinencia nem okvetlenül káros az egészségre). Sok férfi pl. abstinensül és mert a prostitúció igénybevételét méltatlannak és ellenszenvesnek találja, de sem u. n. viszonyt kezdeni, sem fiatalon megházasodni nem akar vagy gazdasági körülményei folytán nem tud. Ezenkívül van még sok olyan aszkézis is, amelynek motívumai a filozófiából, etikából, szociális célszerűségi megfontolásokból, erotikus testi vagy lelki gyengeségből, spiritualisztikus hajlamokból, vagy mindezen hajtóerőknek átvett vallási motívumokkal való keveredéséből származnak. Az aszkézisnek minden fajtájára jellemző, hogy a testi szférát a lelkivel szemben lebecsüli és egy-egy éles konkurrencia beállításba helyezi a kettőt egymással. Így igyekszik az aszkézis a szükségből erényt csinálni. Pedig hát egy normális erejű természetes ösztönt épen úgy nem lehet megsemmisíteni, mint ahogy azt a fizikai energiákról tudjuk. Az energia megmaradás törvénye szerint az egyes energiák átváltoztathatók más formájú energiákká pl. elektromos vagy hő energia mozgássá vagy fénné, de meg nem semmisíthető. Ugyanígy van a lelki energiákkal is. A nemi életben is az energia nem szüntethető meg, legfőlegbb átalakul más energiákká, mint azt az ösztönélet dinamikájából tudjuk. Az állandó, önmagára rákényszerített rendszeres aszkézist, a teljes, huzamos önmegtartóztatást a legtöbben nagyon rosszul tűrik, amennyiben buja fantáziák gyötrik őket és zavarják a környezetükhöz való viszonyukat. Szorongás, bizonytalanság és elégedetlenség lehetnek a további következmények; azonkívül egy sajátos izoláltság, egy elkülönülési érzés állhat elő, ami aztán az illetőt társaság- és emberkerülővé teheti, vagy valamely szélsőséges fanatizmus karjaiba hajtja. Az individuum az aszkézis által egy pokoli lelkimeghasonlásba sodródhatik, ami aztán a legjobb erőit felemészti. Az ilyen aszkétikus ember kettéhasítva érzi magát testi és lelki alkatrészeire, amelyek dühös harcban állnak egymással, amennyiben kölcsönösen marcangolják egymást. Egy „természetes önmegtartóztatási ösztön” egészséges embernél nem létezik. Az aszkézis így nem biológiai, hanem szociális eredetű. Leginkább természetellenes életföltételekhez való alkalmazkodás vagy valami egészségtelen, beteges ideológiának a következménye. Még csak egy meglehetősen elterjedt tévhitre akarom felhívni a figyelmet. Sok férfi meglehetősen naiv módon azt hiszi, hogy egy véges mennyiségű szexuális energia áll rendelkezésére. Hogy aztán ez a készlet minél tovább tartson, takarékoskodik vele és egy mérsékelt vagy erősen megszorított aszkézist kényszerít magára. Itt érdemes azt a viccet elmondani a tintatartóban lévő tintáról. Ha írunk vele, tényleg fogy a tinta, de ha nem írunk, akkor is fogy, mert beszárad. A különbség csak az, hogy az egyik esetben elfogy, miután előzőleg a normális hivatását betöltötte, a másik esetben pedig elfogy meddő

módon anélkül, hogy bármire felhasználtuk volna. A valóság azonban ennél is túlmegy.

Ha az aszkézisnek a társadalomhoz való viszonyát szemléljük, úgy évszázadokra visszamenőleg azt láthatjuk, hogy az aszkétikus-teológikus világfelfogás egyetlen egy háborút sem akadályozott meg, sőt éppen ellenkezőleg számos háborút zúdított az emberiségre; ennek a szellemi irányzatnak a termékei a keresztes hadjáratok, az inkvizíció, a boszorkányégetések és a vallásháborúk. Az egyházi és a világi hatalmak közötti évszázados harcok után ennek a két hatalmi faktornak szövetkezését látjuk az elnyomott és tudatlanságban tartott tömegek ellen. A ma uralkodó, szinte a gyökeréig hazug és képmutató nemi erkölcs az utolsó eredménye ennek a fejlődésnek. Az aszkézis izgulékonnyá és türelmetlenné teszi az embereket. A múlt évszázadokban ez főleg vallási, jelenleg főképp politikai és faji gyűlölségben robban ki. Az aszkétikus világnézetnek teljes és tökéletes fiaskóját látjuk. A nemi ösztön elleni harc szélmalomharcnak bizonyult. Azon köröknek a struccpolitikája, akik a „nemi” szót legszívesebben törölnék az emberiség szókincséből, semmiféle fegyverrel nem volt képes úrrá lenni a nemi ösztön fölött. Még csak a lelki élet alapos ismerőjének, Freud professzornak két kijelentését akarom idézni az aszkézisről. Freud a nemi ösztönről beszélve ezt mondja: „Egy ilyen hatalmas ösztönerővel való megbirkózás más úton, mint a kielégülés útján olyan feladat, ami egy embernek minden erejét igénybe veheti. A megbirkózás szublimálás által, az ösztönerőknek a szexuális élettől való elterelése által magasabb kulturális célok felé, csak az emberek kisebb részének sikerül, s azoknak is csak provizórikusan és legkevésbé a tüzes ifjúság idején; az emberek nagyobb része neurótikussá lesz vagy más módon szenved kárt. A tapasztalás azt mutatja, hogy a mi társadalmunkat alkotó személyeknek a többsége az abstinencia feladatára konstitucionális okokból képtelen”. Egy másik megjegyzése Freudnak: „Általában nem az a benyomásom, hogy a nemi önmegtartóztatás tetterős, energikus és önálló férfiakat, vagy eredeti gondolkodókat, bátor felszabadítókat és reformátorokat segít kitermelni, hanem inkább derék anyámasszony katonákat, akik később elmerülnek a nagytömegben és erős egyének útcapásait követik”.

A durva materialisztikus felfogás különösen a modern természettudományok fejlődésével terjedt el a világon. Amikor ugyanis az ember kezdte lassanként megismerni a sexualitás törvényeit, fokozatosan elvesztette a nemiség misztikus varázsát és egyszerű szükségletté degradálódott, mint pl. az evés és az alvás. Valamikor megigézve érthetetlenül állott az ember a nap, a szívárvány és sok más természeti tünetmenny előtt. Ma pedig mérnökök kiszámítják a nap sugárzó energiáját, vagy spektroszkópiai analízissel a távoli csillagok összetételére vonnak következtetéseket. Úgy a szerelem azelőtt elbűvölő és érthetetlen csodái is a lelki és ösztönélet törvényeinek fokozódó megismerésével mind többet és többet vesztenek

el eredeti rejtélyességükből. Teljesen jogosulatlan az a hamis, szubjektív nézőpont, amellyel a multban gyökerező világnézetű emberek ma a nemi dolgokat szemlélik. Így idő-és ésszerűtlen pl. lebecsülni vagy megvetni a nemi kielégülést avval az indokolással hogy az állatias. A látás, hallás és minden más szervi tevékenység t.i. ugyanolyan állatias, vagy legalább is az állatokkal együtt ugyanúgy a közös állati multból örököltük őket. A nemi ösztön megvetése annak az álszenteskedő, elnyomó nevelésnek a következménye, amely a mai képmutató kort jellemzi s amelyek legfőbb feladata az alsótest elleni ellenszenvre nevelni azzal az erőszakos módszerrel, amely a gyakorlatban a „pfuj” szócskánál kezdődik. A mai kor embere csak akkor lehet egészséges, ha ezektől a gyerekszobamaradékoktól szabaddá teszi magát. Másképp nem lábalhat ki a képmutatásnak abból a mocsarából, amely ma még a nemi kérdéssel kapcsolatos problémákat és harcokat kíséri. A szexuális élet modern vizsgálata kiderítette, hogy ezek az emberbe erőszakosan belenevelt gátlások sokkal több bajt okozhatnak a későbbi felnőttkori életben, mint amekkora hasznuk a „jóneveltség” terén a legjobb esetben is lehet. Nem kell attól félnünk, hogy a tudományos megismerés alapján megreformált szexuális morál erkölcsi értékeket semmisít meg, anélkül, hogy újakat adna helyettük. Mint felvilágosult emberek egy olyan műveltségi és türelmességi nivót látunk a legtökéletesebbnek, *amelyben mindenki szerelmi és nemi élete addig a maximális mértékig szabad, amíg mások érdeke nincsen általa veszélyeztetve.* Mások eme veszélyeztetésének az elkerülése végett felelősségérzetre kell nevelnünk, a test megvetése helyett és ember-társaink nemi életének a megértésére, a szerelmi életük elítélése és megkritizálása helyett.

A harmadik irányzatnak a romantikus irányzatnak az askézissel közös vonása az alacsony, tisztára materialisztikus nemi élet megtagadása. Ugyanúgy magasabb régiókban akar élni mint az askézis s ugyanúgy harcokba sodródik, amelyekből aztán mindig lepottyan a földre. Álmokat sző amelyeknek azonban mindig egy kegyetlen ébredés vet véget. A szerelmi élet megítélésében azonban homlokegyenest ellentétes véleményen van mint az askézis, amennyiben nemcsak hogy nem száll sikra a szerelem ellen, sőt hevesen követeli és fokozni kívánja, szinte a földi léten túl — a végtelenségig. Ez a romantikus epekedés egy mindent átölelő vágyódássá szélesedik, amely szenvedélyt, sőt sokszor valami vallásos, misztikus érzést is egyesít magában. S ha érvényes a szabály, hogy a szélsőségek érintik egymást, úgy a romantikának és az askézisnek ellentétes világai épen ott találkoznak, ahol a földi élet határain túl egy értelmet keresnek. A romantikus irányzatnak egy modern és igen jellemző kinövése a flirt, amely a szexuális váagnak a felcsigázására, előjátékszerű, tökéletlen részletkielégülésre törekszik de megtagadja a tulajdonképeni egészséges végkielégülést. Kétséget kizáróan be van bizonyítva, hogy egészséges ember számára testileg is, lelkileg is ártalmas a túlzott flirt ennél a tökéletlen és befeje-

zetlen, csak felcsigázó és kielégülést nem nyújtó jellegénél fogva. A nemiségnak ez a frustrán formája, amely az odaadást és így a kielégülést gondosan elkerüli kitölti az egész társas életet s uralja a divatot, szórakozást sőt a művészetet is. Mindenütt felkorbácsolja a nemiséget és a szexuális energiák pangását hozza létre. Ez természetesen főleg a társadalom ama tagjaira vonatkozik, akik anyagi és munkaviszonyaiknál fogva sok ráérő idővel rendelkeznek. Ilyen módon nagyon jellemzően a társadalom felső rétegénél túlteng, az alsó rétegénél pedig sorvad a sexualitás. Ezáltal egy sajátságos, alkalmazkodás jön létre t. i.: a szolid munkás egyének rétege szexuális tekintetben nehézkessé és kevesebb sex-appeal-lal rendelkezővé válik.

Csak gyóntató papok és gyóntató orvosok tudják, hogy ez az egész konstelláció milyen gyakran vonja maga után a mai házasságban azt, hogy a nő kielégítetlen marad, a férfire pedig a nő lassankint elveszti nemi ingerlő hatását.

Ha most összefoglalva az eddig mondottakat megkíséreljük feleletet adni arra a kérdésre, hogy melyik manapság a helyes nemi erkölcs, úgy arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a szexuális morálnak a legjobb utja a középut, a materialisztikus és romantikus életfelfogás között. Tehát az érett szerelem és a tökéletes kielégülés és nem a testi vágyakozás lelkileg közönyös kielégítése, hanem egy olyan egyesülés, amelyben testileg és lelkileg egyformán résztvevünk, s amelyben akarnunk kell nemcsak kapni hanem adni is.

A nemek természetes vonzódását egymáshoz „bűn”-nek vagy „vétek”-nek nem bélyegezhetjük. Az ember egy egészséges érzelmi és érzéki lény; lelki és testi hajlandóságainak tehát egyformán joguk van az egészséges és természetes kifejlődéshez. Láthatjuk hogy a jelenleg uralkodó etikai nézetek és a mi társadalmi viszonyaink a nemi dolgok terén álszenteskedést, kényszer-önmegtartóztatást, testi és lelki betegségeket idéznek és segítenek elő.

Mi nem akarjuk, hogy az „erény” összetévesztessék az „önmegtartóztatással” s hogy a férfire más morál legyen érvényes mint a nőre. A nemi érintkezés mint ilyen se nem erkölcsös, se nem erkölcstelen. A sexualitás jelentősége nem merül ki az ő egyébként legfontosabb hatásában, a szaporodási funkcióban. Az ember lényének és szükségleteinek megfelelő nemi élet tulajdonképpen az előfeltétele a belső és külső életharmóniának.

Szebenyi Károly

Ady Endre

jelentősége és szerepe a mai magyar irodalomban

Korunk legnagyobb lírikusának; Ady Endrének költészete tizenöt esztendő óta — mióta a zseni porladó teste a Kerepesi uti temetőben nyugszik, — az egyetemes irodalomtörténelemé, mégis a legmaibb magyar irodalomnak ma sincs életteljesebb költője, mint Ady, az eltemetősült poéta.

Petőfi, Vajda, Arany, Vörösmarty, vagy Berzsenyi és Bajza, — a magyar olimpus halhatatlanjai — ma már a klasszikumok birodalmának királyi palotáiban trónolnak, ám Ady Endre mintha ma is köztünk élne, felséges egyeduralkodója a magyar költészetnek.

Ez a megállapítás nem azt jelenti, mintha az Ady utáni költőgeneráció tagjai körül nincs méltó tehetség Ady örökségének átvételére, ellenben élénk és éles kihangsúlyozása annak, hogy Ady fizikai halála ellenére is köztünk él és ez a csodálatos második élet — amely a lángelmék között is csak a kiváltságosoknak adatott meg, — tündöklő ragyogásával továbbra is egyedüli útmutató Fárosz.

Ady életében és költészetében is a fajtája évezredes történelmének tökéletes reinkarnációja. Az izzva izzó, zabolátlan, duhaj költő a vér heves paripáján száguldott be a magyar irodalomba, mint ahogyan eleink izzva izzó, zabolátlan, duhaj vérű, hóka, vagy kesely táltosaikon Vereckén át özönlöttek le a Duna-Tisza-közi nagyalföldi rónaságra. Ahogyan a fajtát érték lélekrendítő csapások, ugyanúgy a költő életét is dúlta lomha tatárscorda, sujtotta Majthény, Mohács és Világos. — Branyiszkó és Piski — miként a fájának — néki is kevés adatott. Élete, költészete tehát tökéletes reinkarnációja egy nép történelmi életének s boldog az a boldogtalan költő, aki ezt elmondhatja önmagáról...

*

Ady költészete a lobogó, felszilajló láz vad, béklyókba nem verhető, ellenállhatatlan megnyilatkozása, amely szétáradó kitárulásaival nem csak a bűnös magyar multat és jelent, hanem a faj bűnhődését, tragikus megroppanását és összeomlását is látta. Ámde előre látta az igaz utat is amelyen haladni kell, ha élni akarunk. Irodalmi programot adott s mivel ez a program még nem érte el a beteljesülést — tekintettel az irodalmi program fajpolitikai vonatkozásaira! — Ady jelentősége a legmaibb magyar irodalomban

sem lett kisebb mint akkor, amikor pályvatépő akarattal és lázadó, vérbe borult harccal hordozta a véres harcot, hogy nemzete lerázza magáról azt a századok által szabályozott életformát, amelyet csak a tudatonkívüli megszokás szentesített.

A huszadik század elején Ady irodalmi szereplése jelentette a vér új — lázadó akaratokban megújult — felpeszsdülését mely szent nekirugaszkodásában, dacos, szittya erővel minden hagyományt, minden ósdi, patópálos, nemtörődöm törvényt szilajul felrúgott. Szerepe nem az üstökös szerepe volt, mint Petőfié. Ő nem időszaki, viharos fénynek, hanem állandósult ragyogásnak jött a magyar horizontra, hogy a mindenfajta ember Napja mellett külön magyar Nap legyen. A vele szemben álló ellentábor Rákosi Jenővel — a nagy Tévelygővel — Herceg Ferencsel — a kaméleon tehetségű nagyszerű önadminisztrátorral, aki mindig megtalálta a mindenkori kormányok kegyét — és gróf Tisza Istvánnal — a habsburgofil hagyományokban megcsontosodott, konzervatív feudális főúrral — az élén; irtó hadjáratot kezdett Ady új, megváltó eszmékben sistergő szelleme ellen.

Három európai tekintély támadt az ifju, ismeretlen és kigúnyolt Adyra s ez a harc egyenlőtlennek látszana, ha nem Ady és Ady zsenije a megtámadott. Ady ezeket a támadásokat panyókára vetett könnyedséggel fogadta s rendületlenül, megállíthatatlanul haladt a maga töretlen útján.

Soha szebb és átokáldottabb harcot még nem vívott magyar költő! Az idők hajszás sora multán eszméi sereget is szültek. Ellenfelei belátták, hogy kemény kötésű, szittya legényt támadtak meg, kinek elhivatottságát támogatni, vagy elsikkasztani nem lehet! Azonban ez az elismerés — ha kellő értékére leszállítjuk, — csak annyit jelent, mintha a jó öreg Gellérthege beleegyező fejbőlintással elismerné, hogy: „no, azért az az Ararát is elég magas...”

Ady szerepe és jelentősége a magyar irodalomban tulajdonképpen csak akkor nyert súlyában és tartalmában a költő javára szóló tekintélyes, számottevő többletet, amikor a magyar ifjúság a mámorosult áhitat szent kábulatával ismerte fel Adyban az új, szűz Dálnokot, kinek atyja Orkán, anyja Vihar volt, ő pedig áldott csodákat hozott.

*

Páris-látása után, midőn megittasult a gall kultura nagyszerű szertezúdulásaitól, sivár hotelszobák kergetett vadjaként, öngyilkossági gondolatokkal foglalkozva, felismerte fajtájának elmaradottságát. Felismerte azt a feneketlen örvényt, amelybe a minden szabadságot és szabad gondolatot letipró, perverz lelkű Habsburg dinasztia döntötte a jobb és szebb sorsra érdemes fajtát.

Ekkor lett a fajszeretete ostorozó fajszeretet. Ostorozta és öklözte népét, hogy eszméljen fel történelmi rendeltetésének, valamint az önmaga emberségének öntudatára.

Amikor Berzsenyi a „romlásnak indult hajdan erős“-ről megállapította, hogy elfajult a vére és „rút sybarita vár“, senki sem

vádolta hazaárulással, hanem a felismerés döbbenetével adtak igazat a mai napig is legnagyobb ódaköltőnknek.

Am amikor Adynak fájt a faj elmaradottsága, fájt a gall kultúra tökéletessége mellett a magyar kulturértékek elnyomtatása és érvényesülési lehetőségeinek kilátástalansága, nem zúgó jambusokban, hanem síró, zokogó, dühöngő verekedő, de verekedésekben is ölelő jajdulással, felcsukló elkeseredéssel nemcsak azért ostorozta fáját mert elmaradott, hanem azért is, mert az emberi kultúrközösség nagy ölekezésében az ő népe is állhatna olyan kulturormon mint a gall, mert minden szellemi adottsága megvan erre!

Természetesen félreértették, mint ahogyan Krisztust sem feszítették volna keresztre, ha igazi arcát látták volna.

Berzsenyi idejében a Habsburgok nemcsak a lelket, hanem a testet is elnyomták. Ezért nem rótták a költő bűnét, ha ódáiban fajtájának tunya népét, „rút, sybarita vár“-ként ostorozta.

Ady ideje alatt a test és a gondolat némiképpen felszabadult, mert a 67-es kiegyezéssel Deák Ferenc elárulta a függetlenségi eszmét. De a szellem s a szellemi kincsek értékesítési lehetősége továbbra is baromi igában senyvedett. A Habsburgok jól számító kegyelméből tombolhatott a magyaros eszem-iszom-dínom-dánom s mivel a test megkapta amit követelt, magától értetődően felhorkant, midőn Ady Endre kulturszomjától és attól a vágyától hevítve, hogy népét a megillető kulturhelyén lássa, korbáccsal csapott szét a holt baglyok serege között.

Jellemző a hatalmasok szellemére, hogy a régi virtus milyen elkorcsosult formában nyilvánult meg Ady ellen. Ahelyett, hogy ellenségei birokra keltek volna a titánnal, a gyáva rágalmak biztos fedezéket nyújtó kavernáiba húzódtak s kénköves pokollángot fújva kimondották a költőre, hogy Ady Endre nem magyar! Krisztusra kimondották, hogy nem Isten fia és keresztre feszítették. Adyra kimondották, hogy nem magyar és lantra feszítették.

Soha költőt nem ért és nem érhetett aljasabb támadás mint ez, amely úgyszólván a fajárulás bélyegét sütötte a magyar globus legragyogóbb magyar költőjére! Itt önkénytelenül párhuzamot kell vonni a Kossuthi sorstragédiával, hiszen a leglángolóbb lelki, legfenkentebb szellemű szent Bujdosótól állampolgárságát lopták el a korcsosult, dancs utódok.

Valószínűleg az Adyval szembeni magyar ellenes vádnak nem az volt a célja, hogy a költő fajiságát sikkasza el, hanem az igyekezetek végső célja odairányult, hogy Adynak az ő fajiságukra mindinkább veszedelmessé váló fajiságát lehetetlenné tegyék a hivatalos vagy nem hivatalos, de a hivatalos uralom befolyása alatt álló magyar közéletben.

Amde ekkor már Ady mellett állott az új generáció. Hívei, rajongói és bálványozói egy feleszmélni akaró népfaj új alapokat, új utakat és új életkereteket kereső fiataljai voltak, akik Ady hitére esküdtek s akiknek tömege olyan számottevő erőt képviselt, hogy Ady az ellenségeit nemcsak letiporta, hanem — és itt nyi-

latkozik meg a költő emberen túli nagysága! — miután legyőzte, felemelte és — megcsókolta őket!

Ady a teljes és jogos elégtételt mégsem kaphatta meg, hiszen ma is — tizenöt év történelmi távlatából nézve — vannak ellenségei. Azonban a halott Ady halhatatlansága ezek felett is győzni fog!

Ady minden szava ma is életteljes és ebben a duzzadó beteljesülésben olyannyira egyedülálló, hogy hatása a holnap magyar irodalmára is kétségtelen. Ma is Ady a legélőbb költőnk s ezért nem lehet belőle klasszikus. S ez... — mintha több volna a halhatatlanságnál...

*

Az „ifju szívekben élő” lángész mai kapcsolata a jugoszláviai magyar ifjúsággal nagyvonaluságánál és mérlegelendő fontosságánál fogva külön tanulmányt követel. Ennek a nem mindennapi jelentőségű komplexumnak alaki és tartalmi lényegére ezeken a hasábo-
kon legközelebb fogok rávilágítani.

Vel. Bečkerek, 1934 április.

Huszár Sándor

Illés Sándor:

Bácska*

Mert tanács nélkül való ez a nép
és nincsen bennük értelem.

Mózes, V. 32, 28.

A sírgödörbe hullottak a hantok,
szájaszéle sápadtan reszketett,
szellő kúszálta lobontos bajuszát
pitykés mentéje panyókára vetve:
a feleségét temette.
Szemében egy parányi könny sem,
de vállalai hodályosak voltak,
mint valamikor aratáskor,
— húsz éves korában —,
és csizmás lábaival nagy-erősen
berúgta a kocsma ajtót.
Két éjjel át
széles kezekkel
kacagva szórta a malacok árát:
másnap elvitték a házát!
Pogány arca olyan volt mint a szobor,
de ezeréves erő duzzadt a karjában
és szemeitszitkok között vetette az égre:
— Látod Urunk?!
Mi mulatni és temetni tudunk!..

* A „Hid” táborába lépő fiatal költőnek, Illés Sándornak a **nemrégiben** Becskereken megjelent „Halott mesék” című verseskötetéből.

FIGYELŐ

Testvéreink öt éves munkája

Az utódállamok kisebbségi magyar ifjúságának kultúrmozgalma az öntudatos akarat, az erő és a tettekkészség szimbóluma, mely megteremtője és irányítója az új nemzedék építő szellemi életének. Erre a sürgős és fontos feladatra legelőször az erdélyi magyar testvéreink ébredtek. Ők hidalták át először azt a félelmetes szakadékot, melyet a kisebbségi ifjú tömegek egymástól való elszigetelődése létesített: ők látták meg először, hogy fiataljaink az elhagyatottságban és szélmalomharcokban rohamosan szétmorzsolódnak és nyomtalanul eltűnnek. Ez az öntudatos helyzetfelismerés már öt esztendő óta értékes eredményeket csillogtat a maradandóság és az előrehaladás küzdelmes mezején. Mintha egy hatalmas obeliszk emelkedne ki az ősmagyar Székelyföldből, vezetőként örök figyelmeztetésül áll az „Erdélyi Fiatalok” munkája a magyar ifjúság előtt.

Türelem, nemcsüggedés és nagyon sok önfeláldozó munkát kívánt ez a csodálatos és mindenkor nemes példaadó kultúrközösség.

Az önvédelmi és világnézeti harcokat, — melyeket a megnemértőkkel, összeférhetetlenekkel, a léha és gunyos irigykedőkkel vívtak, (ami nálunk még mindig vajúdik) maguk mögött hagyva, egy olyan erős, egyetemes tábor alakult zászlajuk alatt, melyben a testvérszeretet a leszűrődött és megalapozott tudás egyre-másra szüli a

vasakaratnak és a munkakészségnek azon jelszavait, melyek a jövőbeívelő mindenkire nézve hasznos és magas szintű terveket visznek diadalra.

Ennek a folyamatos kultúrmunkának a sikerét abban találjuk, hogy a közönyt, bizalmatlanságot és a szétválásnak hasonló ellenséges megnyilvánulásait olyan biztos kézzel győzték le, hogy a kisebbségi fiatalok legtávolabb álló csoportja sem szakadt el a törzstől a „szembehelyezkedés” kérdő jelszavával.

Ezért erős, ezért egyetemes és ezért biztosan haladó irányzatú erdélyi testvéreink kultúrmozgalma.

Az „Erdélyi Fiatalok” az ötödik évfolyamot zárják le téli számukkal. Visszatekintve eddigi munkálkodásukra, látjuk az építő munkának azt a bámulatos proceszusát, mellyel a mai, minden viszonylatban a legértékesebb eredményeket elérték.

Az erdélyi vidéknek és az erdélyi falunak helyzetével foglalkozó munkáik új, hozzánk legközelebb álló szintben festi az ősmagyar vidék helyzetét. A falu fölkarolása náluk is, mint nálunk, egy újabb határkövet jelent a kultúrmozgalomnak: azonban ők is, mint mi, a statisztika-hiány sötéttségében tapogatóznak.

Irodalmi szemléletük Makkai, Tamási, Koós, Dsida emelkedett szellemű atmoszférájában csillog. Ady — Szabó. Dezső — Móricz új magyar irodalmi irányzatának hozzáértő lelkesülői, mely

irány mellett több fényesen kidolgozott tanulmány tesz hitvallást.

Az „Erdélyi Fiatalok” évenként négyszer megjelenő folyóirat, ami igaz, megkönnyíti az anyag feldolgozását: ám ezen túl is nagyon szép munkákat juttat olvasói kezébe.

A tavaszi számban Debreczeni László ír áttekinthető tanulmányt a lap múltjáról és a jövő terveiről. Parádi Ferenc értékes tanulmánya Erdély földrajzi helyzetéről és Molnár Dénes a Székelység nemzeti vagyonáról és adósságáról ad statisztikai kimutatást.

Intenzíven foglalkozik a lap minden egyes száma a főiskolások helyzetével, egyesületeivel és ezeknek feladataival. Az erdélyi főiskolások programját követő például állítjuk a mi főiskolásainknak. — Egyesületeik már régen elhagyták a „vagyunk” kezdetleges alakulatát. Szorgalmas munkáikkal sorozatos célkitűzéseiket viszik diadalra. Tonk Emil két feladatát látja legfontosabbnak a főiskolásoknál. 1. „Közös munkával ráirányítani figyelmüket az élet elkerülhetetlen kérdéseire és ezeknek alapos földolgozására”. 2. „Egyéniségeket adni a magyar közösség számára”.

A nyári számban László Dezső ír bevezetőt a reálisan látó nagy magyarok családfájáról. Az értékes cikk Makai Sándor tanulmányainak nyomán készült. Ez a reálisan látó magyar szellemek háromszázados párhuzamát

hozza Bethlen Gábor—Zrinyi, Széchenyi—Eötvös és Ady—Szabó Dezső között. Vita Sándor az erdélyi magyar fogyasztási szövetkezetéről, Dr. Oberding György az erdélyi hitelszövetkezetéről ír beszámolót. Debreczeni László és Dr. Jancsó Béla a faluról és a falumonografiák elkészítési szükségességéről írnak.

Az őszi szám új és értékes kérdéseit tárgyalja a kisebbségi főiskolás ifjúságnak. Dr. Ferenczi Sándor az új tanár nemzedék „Capacitate” vizsgájáról ír: Baczó Gábor a kolozsvári ügyvédjelöltek kérdéseiről; Dr. Györke Árpád és Dr. Gspann az erdélyi fiatal orvos nemzedék és ifj. Parádi Ferenc a gyógyszerészek elhelyezkedési és más aktuális kérdéseiről írnak pontosan tájékoztató képet.

Debreczeni László az iskoláztatás bajainak sürgős orvoslását hangsúlyozza; Kárpáti Lajos a vidék fejlesztő szövetkezetekéről ír beszámolót.

Szükségesnek tartjuk még megemlíteni Csaba Rezsőnek és Dr. Jancsó Elemérnek Szabó Dezsőről és az újonnan megindult Szabó Dezső-füzetekről írt tanulmányát és ismertetését.

Az „Erdélyi Fiatalok” programjából és azoknak földolgozásából látjuk, hogy mennyire szerteágazik kultúrközösségük figyelme és a harmonikus munka milyen lelkiismeretesen építi a közös jövőt.

Lévay Endre

Kassák Lajos:

Munkanélküliek

Kassák Lajos ebben a regényében a mai kor legégetőbb problémájával, a munkanélküliség sivár helyzetével foglalkozik. Teljes realitással domborítja ki hőseinek alakját, jellemét, szenvedélyét és élniakarását. Nem is regény ez, hanem a mindennapi élet testéből kiszakított élő húsdarab, amelyet az író szürke, egyszerű ólombetűkbe fil-

mez s amely forró vérről, az ember vérével bepermetezve a szemünk előtt él, érez és vergődik.

A regény főhőse Tóth Antal szobafestő. Az őszi szezon elteltével munkanélkülivé válik. A válság ránehezedik az emberiségre. Senki sem építkezik, senki sem költözködik új lakásba s így nincs munkaalkalom. A téli hónapok-

ban mindig munka nélkül volt, de a nyári munkából megtakarított pénzből eltarthatta magát. Néha kisebb-nagyobb munka is akadt, úgyhogy azelőtt ezek a téli hónapok inkább szabadságnak számítottak, semmint munkanélküliségnek. De most? ... Semmi kilátás arra, hogy valami munkát találhasson. Megtakarított pénze hamarosan elfogy s barátja, Pál segítségével tudja csak magát fentartani, aki kisebb-nagyobb pénzösszegekkel áll szolgálatára. Tóni megindul lefelé a lejtőn. Beköszönt a tavasz, a nyár és csak nem indulnak meg az építkezések. Nincs pénz. Nincs munka.

Tóni — írhatnám így is: tóni, egy a sok százezer tóni, jóska és pista közül, akik dagadt lábakkal, minden remény nélkül tapossák a mocskot ezen a furcsa földön. Tóni nap-nap után bejár a „köpködő“-be, hátha végre mégis akad valami. És mindennap újra és újra dőbben a valóságra: semmi, .. soha semmi. Eladja fölösleges ruhadarabjait. Csakhamar egy öltözet ruhája és egy pár rongyos cipője marad, amit magán visel. A kalap fölösleges valami: nincs rá szükség. Eladja és ócska micisapkát vet a fejére, vagy hajdonfővel jár. A régi lakásból kénytelen kiköltözni és ágyrajáró lesz. Meszszire elsodródik Páltól és csak halványan élnek benne a régi baráti emlékek. Egyedül van: milyen szomorú ez! A földön ténfergő millió és millió ember közt egyedül. Nem tud beleilleszkedni új helyzetébe. Az elszegényedett, lezüllött egyéniségnek nincs otthona. A régi elveszett, az újba nem tud beleilleszkedni. Mámoros csodálattal nézi a fiatalokat, akik megélhetést, kenyeret követelnek maguknak és a népnek, megveti a sztrájktrőröket, de ő maga — hiába akar — nem tud részt venni a tüntetésekben; gyűlöli a vért, amely patakokban folyik.

Olyan egyformák ezek a napok: a

munkanélküliség napjai. Korgó gyomor, kemény fekhely, céltalan bolyongás szürke uccákon, undorító beszélgetések a köpködőben, malmozás a parki padon, csakhogy múljon az idő. Rohannak a percek: egy-kettő, .. és semmi új, .. semmi biztató; csak vágy, ezerszeres vágy az elérhetetlen kényelem után: a lejtőn nincs megállás.

És megy, .. megy a vándor, megy Tóni, mennek a tónik, jóskák és a pisták, mennek lefelé a lejtőn, míg borzalmas, enyhét adó, megvigasztaló öleléssel el nem nyeli őket a sötét, komor éjszaka, mely minden csillogást és minden szennyet magába temet.

Kassák Lajos meglevenítő ereje nagy értéke ennek a könyvnek. Nem szépíti, de nem is túlozza a helyzet tragikus voltát, csak elének vetíti a valóságot: amíg a szegény munkanélküli üres zsebbel, korgó gyomorral, fáradtan rója végig a lucskos uccákat a hideg éjszakában, ugyanabban az időben valahol nagy pénzösszegek csörögnek az asztalon, valahol vígan fogyasztják el a bőséges vacsora utáni feketekávét, a kivilágított kávéházakban pedig fékevesztetten tombol a dzsessz. Vannak tehát az életnek még olyan kiválasztottjai, akiknek még ma is jól megy a soruk. Miért ne változhatna meg a munkanélküliek helyzete is? .. Miért ne lendülhetne ismét magasba a kerék? .. Miért ne? .. De nem változik! .. A sors kereke pedig mindig újakat ragad a mélybe, de senkit sem emel föl a magasba.

De talán nem is annyira a lezüllés, nem is annyira a nyomor fáj! .. Nem a pillanatnyi keservek töltik meg epével az életet, .. nem! A kilátástalanság a legnagyobb gyötrelmem. Ezt lehetne Kassák könyvének mottójául venni. A nyomort, a nélkülözést még el lehet viselni, mint ahogy a marék rizsen tengődő kínai kuli is elviseli, anélkül, hogy eszébe jutna, hogy ez nem jól

van így. De irtózatosan gyötör az a tudat, hogy valamikor másképp is volt, valamikor még nem okozott gondot a mindennapi kenyér beszerzése, mert mindenki dolgozhatott, aki akart. És most?.. most még száraz kenyérért és kemény fekhelyért is emberfeletti harcot kell vívni: nincs kilátás, hogy valaha is másképp legyen. És azt mond-

ják, hogy ez élet? Eh, fenét. nem élet ez, még csak nem is hasonlít rá! Valami átmeneti állapot élet és halál között, de rosszabb az életnél és elviselhetetlenebb a halálnál. Az úgynevezett élet a világ legnagyobb tragédiája, mely sohasem végződik happy-ennel.

Kolozsy Tibor

Illés Sándor:

Halott mesék

Minden rapszódikus fiatal léleknek vannak kétségbeesett vajúdásai. A nyugtalan lelkek egész élete metamorfózisok sorozatából áll, melyek csaknem időjárás szerint változtatják egymást; csak az elfáradás az, amely az átalakulásoknál megnyugvásnak, elcsendesedésnek tűnik: később azonban újabb lelki megrázkódtatás ismét fölkorlácsolja az érzéseket. Mint a zivatar, mely az elemi átalakulások zűrzavaros perceiben orkánná nő, tép, szaggat és mindent lerombol, — majd hirtelen ereje szakadtan megtörik s széthull az elemek dühe.

Az életet erősen és tudatosan élő fiatal lélek szellemi fejlődésénél az élet különböző szakaszaiban hasonló átalakulásokon megy át.

Talán mondhatjuk ilyen változásokon ment át Illés Sándor húszéves költő lelki élete. A „Csillaghullás” című verseskötetében az érettlenség, a kielégítetlen vágyak, csaldások és kegyetlen visszahatások káosza tombolt fejevesztetten ifjú lelkében. Elvesztette lába alól a talajt, sírt, könyörgött, majd önkívületében szidta a keresztet, a Krisztust. A „Halott mesék”-ben elült a kétség, elfáradt és elcsendesedett a lelke. Megbékélt Istennel. Rapszódikus csapkodása még itt-ott érezhető, de kialakulóban van benne az életerős és megállapodott ifjú, akinek hangja a háború utáni meggyötört ifjú lelkek dalát hozza.

Illés Sándor tehetsége kétségtelen, szavainak ereje fejlődik, izmosodik és kifejezőképessége is kialakulóban van.

Régi betegsége Illés Sándornak sajnos még mindig érezhető. Termékenysége, meglátásainak és kifejezőképességének értékét erősen lerontja a sok helyen szinte kirívó Ady-hatás.

„Húszévem kincsé”-nek eredeti témáját nem tudja elszakítani Adytól. „Hogy egy kicsit tovább éljek” című versben szintén Ady soraival találkozunk. Ugyancsak ez érezhető ki „Sápadtan kevélyen” című verséből.

Bácskáról írt verseiben van Illés Sándor igazi ereje és eredetisége. Parasztjai, a buzatáblás, szöketiszás, akácfavirágos rónaságai százszázalékosan adják vissza a Szenteleky által sokat emlegetett „couleur locale” színt. Opus I, II, „Aratás után”, „Rapszódia”, „Valaki ellopta a régi kedvet” verseiben találjuk az igazi Bácskát és földhözragadt „mulató”, „temető parasztjait, — akiknek arcukon haldoklik a bánat”.

„Az élet tele van kinnal és vérrel” — a víg percek mögött mindig ott rejtőzik a halál. Az ősi „derűre-ború” ragadja meg az olvasót a versek olvasásakor, melyekben a dal sirva-vígan emelkedik az ég felé, de a nyomor és a gyász visszhangtalan káromkodással torzítja a poros, sáros bácskai rögök felett.

Illés Sándor a „Halott mesék”ben komoly tájakat és sorsokat énekelt meg; egyet azonban nagyon várunk

tőle: hogy Ady költészetének szuggesztív hatása alól minél hamarabb szabaduljon.
L. E.

A koporsótól a tulipántos ládáig

Már a legrégibb időben volt a magyaroknak egy láda formájú bútordarabjuk, melyben őrizték ékszereiket és más féltettebb holmikat. Ez a láda a tárgyi néprajz kutatók szerint lapos hosszúkas bútordarab volt, melyet könnyen lehetett ló vagy más ígás állat hátára erősíteni. Nem tudjuk teljes bizonyossággal, hogy hogyan nevezték őseink ezt a bútordarabot, de a legtöbb valószínűség mellett szól, hogy *koporsó*-nak. A *koporsó* szót őseink a bolgár-török néptől tanulták el és átvétele idejében *kopurčag*-nak hangozhatott. (v. ö. Gombocz, Bulgarisch-Türkische Löhnwärter) Úgy a bolgár-török, mint több más török nyelvben e szónak a 'sarg' jelentésén kívül még 'schachtel, büchse, kasten' jelentése is volt. Ennek alapján feltehetjük, hogy a magyar *koporsó* szó is jelenthetett 1. „ládát”, 2. „koporsót”. Mikor azonban a magyarság megismerkedett egy másik láda fajtával, amelyet csakis *ládának* használtak, elavult a *koporsó* szónak a láda jelentése és a ládául való használata. Ettől kezdve a *koporsót* csak halottak elföldelésére használhatták. A kérdés csak az, vajon melyik volt az a szó, mely kiszorította a *koporsó* láda jelentését nyelvünkben. Sebestyén Károly, akitől e sorok adatait veszem, azt tartja, hogy ez a szó a *székreny* volt. Szerinte a *székreny* szavunk az ófelnémet *scrini*-ből származik, ez viszont latin eredetű *scrinium*. Ne téveszsen meg senkit, hogy a *székreny* mai jelentése „kasten”, mert egészen a XVIII. századig csak „láda” volt a jelentése. A templomok sekrestyéiben ismerhette meg a magyarság ezt a *székreny* nevű ládát, mert az egész középkoron át ilyen kőszarkofágokra emlékeztető keményfából készült ládákban tartották európaszerte

a templomi szereket és ruhákat. Ezt a ládafajtát ma már a legtöbb helyen *szuszek* v. *szuszik* vagy *szuszok*-nak nevezik, de a Dunántúl nevezik *szókrönynek* is. Mikor terjedni kezdett az a magas, keskeny egy- vagy kétajtós bútor, melyet ma általánosan *szekrénynek* nevezünk, kizsorzott a *szuszek* a szobából és a legtöbb helyen lisztet és gabonát tartottak benne. A *szuszek* szó szláv eredetű.

A teljesség kedvéért megemlítem az *almárium* vagy *almáriom*-ot is. A legtöbbben azt hiszik, hogy az alma szó származéka, mivel a sok mindenféle enni-való között legtöbbször almát is tartanak benne vagy legalább a tetején. Pedig ez a bútorunk a régi római kor egy ittfelejtett emléke. Fegyvertartó *szekrény* volt és *armarium*-nak nevezték. A nyelvtörténet későbbi folyamán az első *r* hang a második *r* hasonlatosító hatása folytán változott *l*-re, tehát az *armarium*ból lett *almáriom*. (Olyan hangváltozás ez, mint *türpiros*-ból *tulipiros* vagy német *vierer*-ből *filer* és ebből *fillér*). Sajnos az *almáriom* szó kezd kiveszni nyelvünkben (sokan már nem is tudják, hogy mit jelent) és mindinkább terjed a csunya, de divatos *kredenc* elnevezés. Ugyancsak nyugatról érkezett hozzánk az a bútordarab, mely leginkább terjedt el a magyarság között: a *láda*. Eredetére nézve az ófelnémet *lada* szónak felel meg. Kezdetben áruszállító eszköz volt (v. ö. német *laden*, *beladan* igékkel). Később úgy a polgári, mint a paraszti háztartásokban igen elterjedt bútor, melyet különböző változatokban ülő, sőt fekvő bútornak is használtak.

Körülbelül egy időben a ládával vált általánosan ismertté a magyarság körében a tulipán is. De alighogy megismerték, annyira megszerették ezt a csodá-

latos szépségű virágot, hogy mindazt, ami kedves volt nekik, tulipánnal díszítették. Szépet kedvelő magyar lelkük tulipánnal díszítette lakásuk legkedvesebb bútordarabját, a ládát is. Így keletkezett a *tulipántos láda*, a magyar népművészet legszebb virága. Másfél évszázadig tartott körülbelül a szinompás tulipántos ládák

virágzása, míg a XX. század divatörülete sok más népszokással együtt ki nem ölte. Falvaink népe átvette az „*úri*” osztálytól a *sublót*-ot és a *sifonért*. Mind ritkábban lehet ma már tulipántos ládát látni. Talán eldugják, talán tűzre hányták vagy eladták a városi népnek, hogy múzeumban helyezze el.

Bogárdi József

Szemelvények

Pályaválasztási tanácsadó és főiskolai tájékoztató címen jelent meg a kolozsvári főiskolások mintegy százhusz oldalas szaklapja. A lap erősen kihangsúlyozza a kisebbségi magyar fiatalok pályaválasztási kérdését, amelynek öntudatosítása döntő szerepet játszik az új generáció jövőjének kialakításában. A cikkíró rámutat arra, hogy igenis a köznek kötelessége gondoskodni a leértécsézett illetve lediplomált fiataljairól, mert mindég több és több vezető emberre van szükség, ha ez intellektuális túlprodukciónak tűnik is fel.

Jancsó Béla dr. a két generáció együttműködését hangoztatja, amely nélkülözhetetlen az egyetemes kisebbségi jövő kiépítésénél.

Az idős és fiatal generáció összefogása Erdélyben és amint a Magyar Minervából látjuk, Szlovenszkoában is folyamatban van. Ölvédi János cikke beszámolt a létrejött találkozásról és annak eredményeiről.

Ez a fontos lépés új lehetőségeket teremt, mely a kisebbségi közösséghez közelebb visz. A közös sors öntudatos felismerése közös tendenciák felé vezet.

A vajdasági kisebbségi kultúréletben is nagyon szükségesnek tartjuk e lépés létrehozását, hogy kisebbségi fiataljainkat több és értékebb tanáccsal, tájékoztatással láthassuk el.

Az egyetemi ifjúság nagyrésze mindenütt a haladás és az aktivitás kultúracsirázató lépéseit vezeti, akár önálló nagyszámú csoportként, mint az „Erdélyi fiatalok” körül felvonuló főiskolások, akár kisebb élcsapatként, összeszervezve az aktivizálható intellektueket, művészeket, diákokat, mint például a szlovenszkoói „Sarlósok”; — miért tapasztalható tehát az, hogy a vajdasági főiskolás fiatalság jórésze hanyagolja a „Hid” körüli terjesztés, cikkanyaggal ellátás kötelesség munkáját, holott e vidéken legkisebb számúak a magyar főiskolások, itt volna legszükségesebb a főiskolások teljes számú részvétele a vezetésben és a kulturális közmunkában egyaránt, hogy méltóan képviselhesse a „Hid” minden magyar fiatalok fórumánál nehezebb küldetését, hogy az összes itteni magyar fiatalok reprezentatív, anyagilag megalapozott és szellemileg folyton fejlődő orgánuma legyen!

A mi vidékünkön legelhanyagoltabb a magyar nyelv művelése az összes utódállamok kisebbségi magyarsága között.

A csak magyarul beszélők ipari szakmai továbbképzése nálunk csaknem lehetetlen, a multban is ritka helyen található szakkönyvek hiányában és az új könyvek beszerzésének nehézségeiben, amennyiben itteni árusításuk nem igen fordul

elő s ha mégis előfordulna, méregdrágán árúsitják.

A magyar tanítók sose beszélnek meg a kezük alá adott gyermekek nevelésének nyelvi problémáit. Az elenyésző számú magyar tanítóság képviseli az újabb pedagógiai hozzáértés legalacsonyabb fokát. S ez alól csak egy-két fiatal a kivétel, akik az új körülmények között képezték magukat.

Altalában minden rendű-rangú fiataloknak bizonyos, az iskolán kívüli képzése sincsen megalapozva. Sem irodalmi önképzőkörök, sem egyéb célkitűzésű egyesületeik s még apró csoportok egymást képző baráti együtt-tartása sincs

szokásba véve. Pedig ez az egyetlen lehetőség és a legkönnyebb mód arra nézve, hogy megfelelő szakmai képzettség, tudományágak ismerete könyvek csekély száma és tanítók hiánya mellett megszerezhető legyen.

Pedig hol nem akadna három-négy lelkes fiatal, akik egymást képezve s egyúttal példát szolgáltatva vinnék tovább a már-már elejtett kultúra zászlaját.

Mert a szegénység, a szétszórtság és a ritkaság számba menő könyvek nem okozhatnak teljes főnakadást a kulturális előrehaladásban, ha mindenütt akadnak aktív csoportjai a kisebbségi kultúrközösségnek.

A »Híd« hírei

A „Híd” ezzel a számával befejezi első évfolyamát: a következő számunkkal már a második évfolyamba lépünk.

Megindulásunk pillanatában a kételkedés, máshelyütt az irigykedő rosszakarat nem nagy jövőt jósolt e nemes és önfeláldozó munkának. Könnyelmű vállalkozásnak tartották öntudatosan megfontolt munkánkat a „Híd”-at, mely a céltalanság zűrzavarában kiesik majd az olvasóközönség és az ifjúság szeretetéből.

Am nagyon csalódtak az ászalkodó és magukat mindenttudónak képzelő fölényesek, a „Híd” túlélte a szakszerű utópiával megjósolt közeli katasztrófát s a fölényesek szembehelyezkedése mellett is biztosan ível a jövőbe a derék építmény a kultúra és a testvérszeretet jelszavával.

Ebben a nehéz időben indultunk, amikor már a válság az életszükségletek beszerzését is veszélyezteti. Minket a kultúra és a testvérszeretet nemes jelszavai vezéreltek: önfeláldozó és lelkiismeretes munkánknak igazolható be az, hogy e nehéz időben a lap körüli anyagi nehézségeket legyőztük és biztosítottuk annak jövőjét.

Indulásunkkor ötszáz példányban jelentünk meg. A második negyedet már hatszáz példánnyal kezdtük. Az emelkedés tovább halad, úgy hogy november hónapban már hétszáz példányszámban hagyta el a „Híd” a nyomdát.

E szép eredményt egyrészt olvasóközönségünk szeretetének, másrészt ifjú munkatársaink lelkiismeretes munkájának köszönhetjük.

Reményel és bizalommal nézünk elébe a második évfolyamnak, melynek értékes eredményei nem maradnak el, ha olvasóközönségünk és ifjú munkatársaink továbbra is lelkes érdeklődéssel és kitartással velünk tartanak.

E munka elvégeztével szívből kívánunk olvasóinknak kellemes karácsonyt és boldog újesztendőt.

Felelős szerkesztő és kiadó LÉVAY ENDRE

Szerkesztőség és kiadóhivatal SUBOTICA, Sienkievičeva ulica 23.

A kéziratokért nem felelünk és azokat vissza nem adjuk.
